

KALANAKOV N. A.

Lof

КЪСЪРАР КНИГЕ

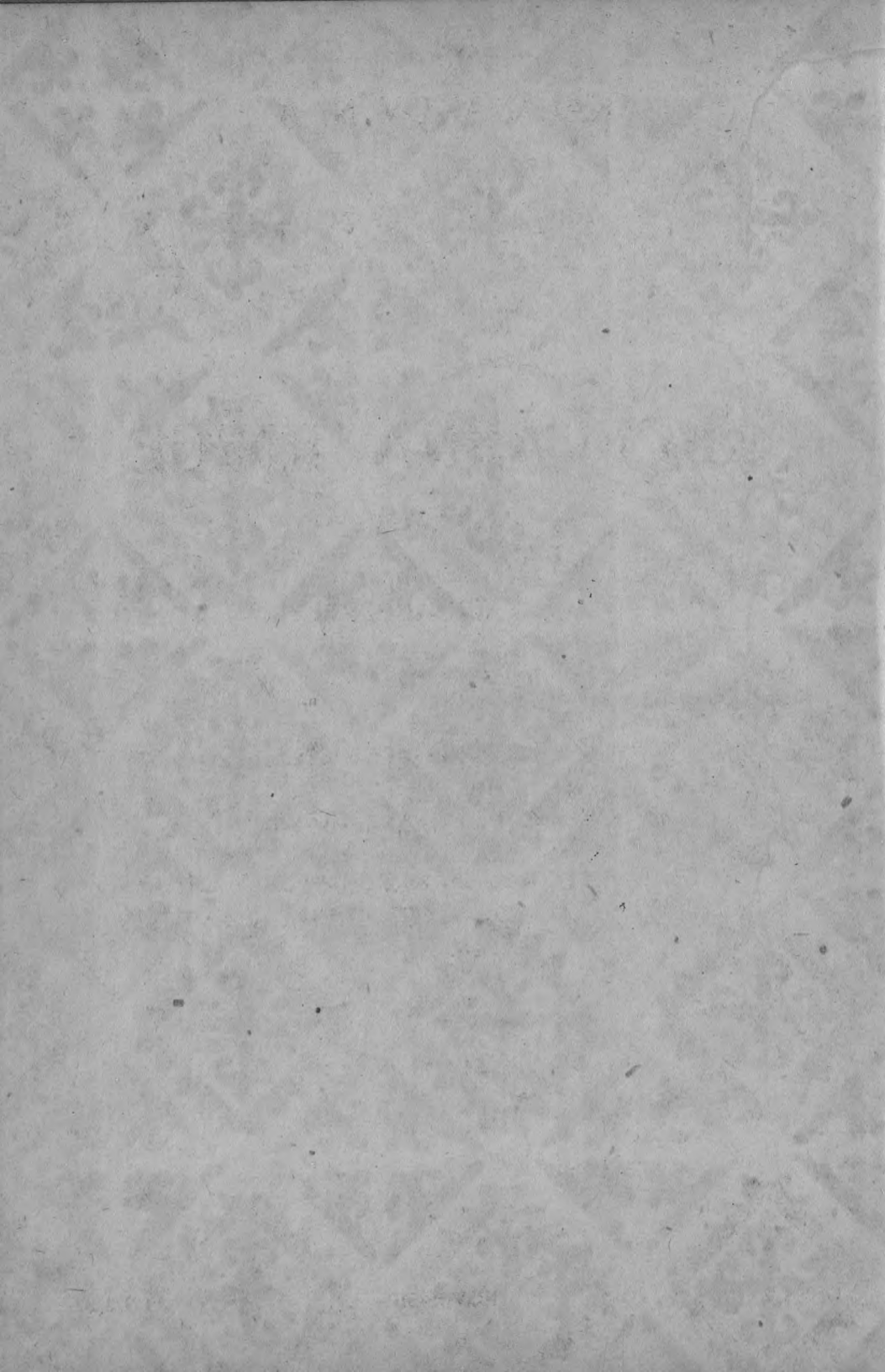
БАШТАРКЪ БӨЛҮК

NATSBÖLYGI OGIZ
NOVOSIBIR 1933

Сйрот.

3-51/1

KALANAKOV N. A.

КЪСЪРАГА КНИГЕ

УСЕВНИК

БАШТАРКЪ ВӨЛҮК

УҮРЕДУДИН БАШТАРКЪ ЧЫЛБ

КУН ВАДЪҖ СІВКРАЈОНО-ПЫД

УМС-тың ЗАВЕДУЈУҖСИЈНИН ОРДЫНА ТУРАР ЛАМАН
ҖАРАДЫР—ҖӨРТӨГӨН

Г.П.Б. в ЛНГӨ.

Ц. 1934 г.

Акт. № 108

Калапаков вукварьньн кїjnинде кьсьгар knige.

**Ву вїсїкке N. K. Крупскаjањн, E. A. Калапакованњн, ваза
Fortunatovanњн statjalарь kirgen.**

Ответредактор—И. А р го ков.

Рецензент-методист Е. Ананьин.

Гехредактор С. Суразаков.

Гираж 3000. Об'ем 6 п. л.

Печатных знаков в одном печ. листе 39648.

Ѕдано в производство 19/VIII-33 г.

Подписано к печати 3/XI-33 г.

Формат 62×94 ¹/₁₆.

Новосибирск. Т/л. № 1 ЗСКПТ. Заказ № 2496.

Уполкрайлита № 226 А 19 от /VIII-33 г. ОГИЗ № 898

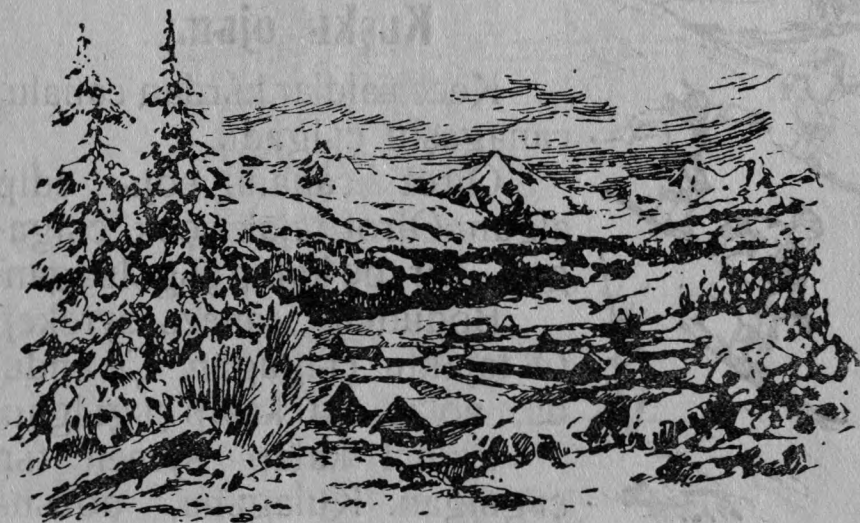
Н. А. КАЛАНАКОВ

ДЛЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ
КНИГА ДЛЯ ЧТЕНИЯ
I часть

ПЕРВЫЙ ГОД ОБУЧЕНИЯ
НА ОЙРОТСКОМ ЯЗЫКЕ

Утверждено зам. зав. Зап.-Сиб.
КрайОНО т. Ламан

Настоящий учебник издан по заказу
Центрального комитета нового ал-
фавита при президиуме ВЦИК

К ь ş.

Kyren çysty kys øtti,
Køziniñ çazьn көр төkti.

Ағаşтың вури төгыldи,
Ак karga vastьrdь.

Mөңун çysty кьş keldи,
Mөş ағаştar aldьrвадь.

Tersineң sook salkьn sokть,
„Tere tonь çok volvos“ deşti.

„Амыр çадьр, ијктајдым“ деп
Ају iceenge kirip çattь.

Таар айт.

Ак салаң ак кийим кийинди.

Кышкы ойун.

Кесе валдар кырдаң каналу,
санагашту ыlgады.

Ојрот санапъ војъ edip
алган. Ојрот таяк ыok ыlgа-
ган. Bir de катар ыыгылваган.

Водудың саназы сырекеј.
Оl таякту ыlgаган. ые анды
да, волзо, еки катар ыыгылган.

Екинци катар сыreen тың
ыыгылган. Кулагына, оозына

каг тыгылган.

Оl колына таяныр турала—Ене—деп кы-
гырган.

Ха! Ха! Бу Воду канды салаң уул!—деп
валдар каткыгышкан.

Санапың козоң.

Сар терези каязыс.

Санапыска ол ыакшы.

Сана вьскак кийгеzin,

Сылаваска ол ыакшы.

Еки тууды азарда,

Ердине sugat суравады.

Евирip ојто келерде,

Евеş те сооду ыok boldы.

Şkolgo kapşagaj.

Tañdaktalır tañ attı
Tañrılanır kün sıktı.

Tap edip tura tışsen,
Taraşsıvaj çınınzañ.

Bastra ulus iştendi

Baldar da iştenzin.

Bastra valdar, şkolgo

Васымдар sler ваьгар.

Кавра tudır kalaştı

Кармананır alzagar.

Картыргань аьгар

Карşagaj mender ваьгар.

*Уренсиктер чаан ulus cları izin
өжинде баştаят.*

Уредьди бозотројтон.

Уредьге оројтываят.

Bir çalkuññ vicigenineñ.

2 dekañrda.

Şkolgo çyrvedim. Tizim
oorugan.

11 dekañrda.

Ças oroñtğan.
Urokko oroñtđm.

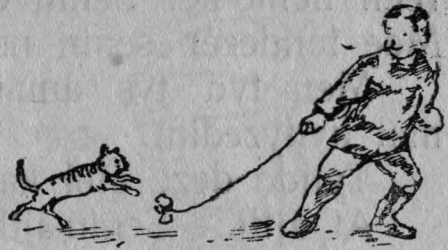
17 dekañrda.

İcim oorugan.
Şkolgo çyrvedim.

21 dekaborda.

Şkolgo vaza çyğbedim. Enem kajda da bargan. Yrencini soodot dedi.

Şalbyr.

Yuredyci Kiceenbesten surady.

— Kiceenbes, sen zadacandy ne usun etpej saldyň?

— Tetradkamdy tapaj kalgam.

— Stixti ne usun yuredip alvadyň?

— Biciktegi stixti kicinek vala çyrtyp sylgan.

— Bicigindi kajda salyp çadyň?

Kiceenbestin çyzi sraňaj kызara verdi. Bir de neme ajdyr volvoj turdy.

— Çe, Kiceenbes, sen karu ajtpaj, ne kerek unсьkraj turuň?

— Tetrady m stoldyň altyn da çatkan, kniegem deze oňnyň altyn da çatkan,—dep Kiceenbes-araaj ajtt.

— Voýyňdy oňnga salyp uktadarga undytpaj turuň-va?—dep yuredyci surady.

Ijt le at.

Ijt le at cecendeşti. Sarý ijt atka ajtt:

— Sen vaza çaan avakaj turuň! Seni bu ajyldan syrip te salza, mee kem çok.

Ağь veri neme tartarga, kьra syrerge syreen neme-be? Seniң onоң артык nemeң çok. Mee teңdezer seniң neң var?

Men tyn tuş амыр билбеј çadyм. Tuşte mal kydyzedim.

Tynde deze ајыл karuuldajдым.

At ајтты:—Seniң ајткан sөziң сьр сьп.

— Çe men kьra syrbeј aғь veri neme tartraj turgan volzom, see karuuldaarga da neme çok volor edi.

Bodonbos boro ijt.

Jananbas saw ijt.

Ol do iş.

Bir ijt bir ijtti ojnoorgo kьsьrdь.

— Çok, cөлөө çok.

— Ne usun cөлөө çok?

— Erten enem oдыңa varar. Men kozo ozolor vara la, anda emeş yrip, alatam.

Kucьjактың kursaktanar turazь.

Bis kucьjaktarga kursaktanar tura edip vereli,—dep valdar ајдышть.

Bir dosko таар алдылар. Онь көзнөктин алдына кадар салдылар. Кунниң сајып ol dosкoньң ystine kursактың ne le artканын сальр турдылар.

Kucьjaktar tok boldь. Оньң usun olor sookko тоңвос boldь.

Кандѣ исурал.

Bu la çyri.

Emdi le tu-
darъm.

Мъндѣ volъп
devedim.

Кун къскаръп çat.

Кун syrekej къskara verdi. Кун bir tuu-
daң сьgala, удавај la vaza tuudaң aza veret.

Turce arazyна караңuj kirgenin vilbeј de
kalaгъп.

Декаврдың 21 кунинде сыраңај къska туş
волър çat. Тузи 6 cas 40 minut, тynи 17 cas,
46 minut.

Кышкыга вис караңујда ујкудан тарадьвьс.
Караңујда саж іседібіс. Караңујда ок көсө
ісір ујктајдывьс.

Çotkon.

Кара çotkon кун ыркеди.

Қарлу кужун ојноды.

Қазыг аңды ол одыгды.

Çағ вала слар ыладь

Eski turanьң çавьнтъзын,

Aңtararga куçirendi.

Enirde kelgen kizi clep

Ezigivisti kalьratъ.

Şuurgan.

Sarlaj Tanadan kniga alarga tergendendi.

Sen kajdaary varagьң? Kөrzөң канды şuurgan vaştalьp çat,—dep enezi ajttъ.

Çe Sarlaj deze сыгара çygire verdi. Şuurganьң тыньзына arajla tumalanvady. Turgyza la tumсыгь la kulagьн kar tuj sogьp ijdi.

Şuurgan сыгыгьp, tavьştanьp, Sarlajды kar la ook taş la savap turды.

Sarlaj Tana çaar tyrgen çygyrdi. Çe ol Tana çygyrip çetkelekte, şuurganьң çañь tolkuзь oo tavarдь. Onь arajdañ la çьgьda sokrodь.

Kenetijin virde neme көринвей vardь. Şuurganьң tolkuзь tam la тыңьь turдь.

Şuurgan vala сылар ылар, аң сылар огьгьь turдь.

Sarlaj varar çerin таар vilвей toktoj тыşti. Onьң коль видь сыстар turдь.

Tişteri cak, cak, cak edip turдь.

Sarlaj! Sarlaj! — dep кьjгьь ugьldь. Sariaj korkьj verdi. Şuurgan onь кьjгьгьь çat dep vododь.

Çe onьзь enezi emtir.

Enezi onь aяьна кольнаң çedinip ekeldi.

Кардың кевери.

Zadaca.

Кунниң аязын, çидьн, çьлузьн, соогьн vilerge тындыj kalendar ediger.

Декавр аj

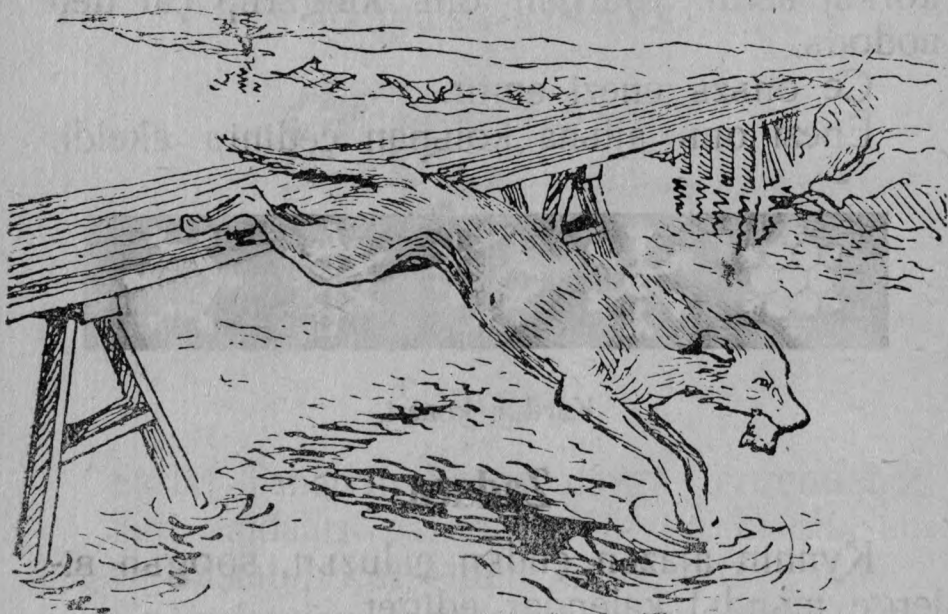
ajas	kar	sook	şuurgan	byrkyk

Tetradtkaga kynniң saǵып kynniң aǵазып, җидып, сооғып бу көргискен ааǵыңсе темдектер сийр тигъгар.

Асар иjt.

Тојвос деп бир иjt волчок et тартъ. Опызып тишенип алды. Терең сууды кецире салган көмурыгди вультында да җелип отурды.

Suuda ol vaza bir ijtti көрып иjdi. Ol et тишенип алган еmtir. Тојвос ol etti влаар алар кyuни tutъ. Көр санапвај терең суу төмөн калыр иjdi. Suuga ваş төмөн келип кyp etti.

Тојвос суудың иcинде etti de, ijtti de тарай салды. Војының edin deze ыкыпыр иjdi.

Suudy җидына, җидына җарга ezinip cыкты. Суу җаар көгyp, кижгыбн кыршыңганса, ајлына җанды.

Suu t m n kalvbagan volzom, etty volor edim,—dep sanand .

Suudan etken  il.

Baldar  skold n  anbna karda  tura ettiler. Stenezi le  avuntuzb n edele, ystine suudan urb r ijdiler.

Stenezi bek turb r  at.

 ilizin deze nede  eder?

 ilizin suuda  eder dep baldar taptylar.

—  yzin  yur  ndy  ililer edip alarb n vile-riger,—dep Kuraj ajtt .

— Kanajb r eder?

En ozo suuga vidbktar salala, to b r alalbktar.

Eki eski cas-temir taptylar. Olord n kb-rgb n vykter, eki uzun tabakka tynej neme edip aldylar. Olorgo suu urala, viryuzine kbzyl vidb k, ekincizine deze k k vidb k saldylar. Sookko turgb zb r kojdylar. Suu cat etre to b r kald .

Ertegizinde to b  kodororgo sanandyar.  e to  kodorbvay turd .

Тавактарды тураа киждирдiler. Ермактеzip турганса, турадагы тоштың алты кажыла берди. Балдар тавактарды көмкөрө салып иjerде, тош корголыр тышти. Шидий килең тош бутти.

Bалдар туразының көзнөктөрin шиллеерге чыгирдiler.

Еки теке.

Ucar кесире көмүрү болгон.

Uруктаң емеш чоон болгон.

Еки теке удур тушташты.

Екileзи удур тушташты.

Қарыза өдөри чок boldы.

Қаргазыр керизип турды.

Бир текези вижиркеп айтты:

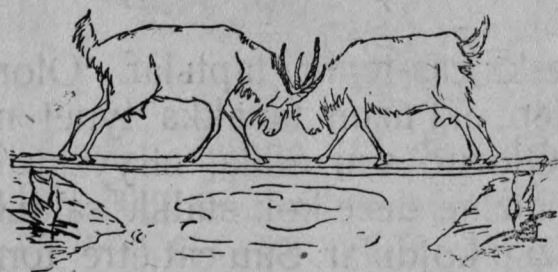
Вижиркеп турғын-ва? Чана вас! теди:

Чана васпай екincizi айтты:

Чамылу видің? Воғын вас! теди.

Ulurказыр согыза бердiler

Ucar төмөн аза бердiler.

Екileзи сууга mac edип тышти.

Езинип суудаң араждаң сыкты.

Canak çol.

Kyskide men nekörlörim le tañ attu. Ava çbşka andap barganbvbş.

Bis syreen şbra kördibis. Attar çitkek saska tyzip turdş. Attardan eerly koştor do antarşlyp turdş. Bis vojvbvbş ta saska çbgşlyp turdşvbvbş. Baza cakrşn suular da kecip turdşvbvbş.

Ava çbşka çetre 80 kilometr, bis onş uc kunge ödip vardşvbvbş. Çajgşda, kyskide Ava çbşka çarşktaarga syreen koomoj. Çaskşda tort çorşktaş volvojton.

Kbşkşda andşj emes. Suular, sastar cşt etre toñşp kaladşlar. Töñeş, çadşkş kar tuj çaar salgan. Çolş tys cikke volşp çat. Kbşkşda andşj çol lo çorşktaarga çenil de tyrgen de. Bis kbşkşda canaktu ol çerdi eki le kunge öduşp barganbvbş.

Canak deze kandşj uur volgon, salgan kuzşgş altş vaşştk volgon. Canakşñ ystine nekörim le bis eky oturşp alganbvbş.

Erteciniñ de adş, meniñ de adşm aşşp cşlavadş.

Ojrotşñ kbşkşdagş çolş çajgşdagş çol-doñ cik çok artşk.

Onşñ ucun kbşkşda odşn, kuzşk, baza öşkø dö uur nemeni tartar volşp çat.

Їылытрас тон.

Тышкарь кардаң эткен кизи турдь.

— Бу кизи ыланаы турь, — деп Балыксы айтты.

— Оого тон кийdirze, ылынар-ва?

— Ҷе, сенер керели.

— Балдар кардаң эткен кизее тон кийdirdi.

— Воjлорь деze кар ла адьытылар. Удаан адьытылар.

— Кардаң эткен кизизин санандылар. Ҷыгырип келеле кердилер. Тон кийdirgen de болзо, ол, ол ло воjь соок турь.

— Ва, та! Бу тон meni канайыр ылыдыр турган?, — деп Балыксы айтты.

— Тон seni de ылытпаган, деп Ҷуylтеci айтты.

— Не кerek кышкада тон кийедилер?

— Воjыбыстың ылуубысты тудынарга кийедибis. Кардаң эткен кизи соок. Оның edinen сыгар ылузы чок.

Кар тон сылап ылу tudat.

Қалбаң аjлына syreen санааркар калган кeldi. Ол калактар, агь вери вазыр, отурарга ыер таpaj турган.

— Ача! Сен кайтың? Оогыр ыадьн - ва? — деп балдарь surady.

— Чок оогыр ыаткам чок. Ҷалаңдагы карды салкын апартыр.

— Оңсо ыердин карын апарган болзо, канды ыакшы болор edi.

— Çakşь emes. Sьranaj koomoj.

— Nenin ucun deze.

— Çajgьda andьj çerge өлөң dө çakşь өspөs, aş ta өspөs. Çadagan aş tort vytrej çat.

Çadagan aşтн tazьь kar çok ucun kьşкьda тоңр kalat. Çaskь salgan aşka, өлөңnөdө çajgьda ськ çetrej turat.

— Kar çььдър çat-pa? Kar sook ne?

— Ee kar tondьj. Ol воjь çььтраj çat. Çe çerdin çььлuzьн toktodьр tudьр çat.

Kar kajьlganda, çerge ськ verip çat. Ськ deze, өлөңgө, aşka, agaşka kerektь.

Кьştьн şokсьь.

Kьş oncozьн тоңрarga sanadь. Eң vaştar ol kuştardь тоңрarga syrişti.

Çe kuştar çььlu çerge çana verdi. Sook kuştarga çedişpezin bildi. Andarga kelip tavardь. Bastra tuulardь, өзөktөrdi kar la vөktөdi. Sook kijninen çe sook keldi. Çe andar emeş te korkьvadь. Kezigi kalьң tykty voldь. Kazьlarь icegenine kirdi.

Kьş syreen acьndь. Balьktardь тоңрarga çazandь.

Sooktor tyrgen çorьktadь. Suulardь masка la sokladь. Suular zajьн, көldөр zajьн kyrler çazadь. Suular, көldөр ystinen çondь. Balьktar suu tereңine tyşti. Anda alarga sook emes.

Kьş ulustarga kadьldь. Sook ystine sook ijdi. Sooktor көzynek ezikti tokььdadьр turdь.

Ulus peckezine ot saldъ. Sookтъ elekter ғылу turazьna oturgladъ.

Oogoş valdar da sookton korkъvaj çat. Olor cana la ыlgar çat. Canagaş la ыlgar çat.

Қар la adъzadъlar. Қардаң kizi edediler. ылгаар kazat edediler. Ol kazatka suu uradъlar. Biske kelip volъş—dep sookko кьjгьradъlar.

Андъj-ва, андъj emes-pe?

Одын peckede, taadam pecke icinde.

Ҷерде pecke ысталъp at, twраның ystinde pecke twъp at.

Bir katap mekelezen, ikinci katap vytpester.

Sarлаj dep uulcak koj kydup yrди. Вөөry! Вөөry! Volъзьgar,—dep вөөry көргөн kizi volъp кьjгьрдъ.

Er ulus ygyrip kelele көrzө, төгін emtir. Ol anajъp eki, yc katap кьлндъ.

Қарşagaj veri, veri keliger, вөөry keldi,—uulcak кьjгьрдъ.

Bir katap вөөry сьп kelip tavardъ.

Қарşыgaj veri, veri keliger, вөөry keldi,—dep uulcak кьjгьрдъ.

Ol vaza la mekelep çatkan dep vodojlo kelglevej saldъ.

Korkor neme çok adagaj volordo, вөөry vastra yur kojдъ yze кьгьp saldъ.

Kөккө.

Ulus çaskъ aş salarъna velen-be dep кө-
rөргө Sajmu Sibitten Ajgulakka atandъ.

Ajldar turgan çerdi Sajmu udaan таар vol-
voj turdъ.

Ajldar turgan çerge, kazat özip kalganъn
көrip ijdi. Ol kazattъn odozъnaң ala vijik tu-
udъn vazъna cъgara kar çok çalbak çol çat-
kan emtir.

Ol çoldъn icinde aldъnda turgan taştar da,
agaştar da çok emtir. Mъnda көккө volgon dep
Sajmu bilip ijdi.

Қалак dezeң vaza,—dep кыгърдъ.

Attъ var çok kyci le kamcъladъ. Belgivaş
çaar maңtattъ. Ol adъn yzyk çok kamcъlap
turdъ. Sagalъn saamaјъn çulъp turdъ.

Көккө, көккө dep Belgivaşta кыгърдъ.

Belgivaş ulustarъ tьpce le arazъna çuulъp
keldi. Kezigi eerly, kezigi eer çokko taң attu
capkladъ. Oncozъ көs vaş çok көккө çaar
capkladъ. Çoldo kara tozъn kajnap turdъ.

Қардъ казыр ijdiler. Қардъn altъnaң 20ti-
ry, altъ өлгөн kizi казыр алдылар.

Baza malda көp өлгөн emtir.

Таар айт.

Тоок турганда, сууларды

туј бүркейдим

Çилу келгенде, туулардан, саң тө-
мон көсөдүм

Мен кем?

Кардан эткен совхоз.

Sovhoz edip alaly. Meniң ada enem sov-
hozto işter çat. Anda uktu attar var. Ol attar
vəke də çaraş ta. Olor oncozь çylu kazagan-
da turьp çat,—der Çorьkсь айтть.

Çөр, çөр,—der valdar кьjгьрьшть.

Sovhoz edip kire verdiler. Çaan udavađь sovhoz velen volda. Olor sovhozьn Voroşilov-тьn adь la adadьlar. Çorьkсьnь direktorge tudьp aldьlar.

Merkytti, Tijincini, Malсьnь, Kazanсьnь brigadirlar edip tudьp saldьlar.

Өskө valdar attar voldaьlar. Attardь azrap alala tarajla işteerge bargladьlar.

Iş syreen тың vudyp turdь. Brigadirlarь vaştar turdь. Attar kişter turdь. Iş vozodь.

Kazanсь көcөzin kajnadьp aldь. İşmekciler tavьştangan, kьjgььşkan kelgledi.

Kenetijin kuzyni çirkirep sokть.

Baldar oььnьn taştap, urokko çygirişkledi.

Tudьş kerek.

Tonkьr la Endrej tanьş emes. Endrej Moskva-da çadьp çat. Ol anda vөstogor fabrikte işter çat.

Tonkыr deze raak çaka Ojrot çurta çadыр çat. Tonkыr tyzine koj kydyp çat.

Olor ekylezi raak çerde çadыр çat. Olorдың тилери de ваşka. Çe ekilezi sovet çerinde çadыр çat. Ekilezi çаныс kerek edip çat. Olor cekpen edip çat. Tonkыr koj kydip, tyk øskiret.

Endrej Moskvada ol tykten cekpen sogыр çat.

Kara cekpen.

Bijik kajыrlarda, øzøk çerlerde kojlor çyret. Kojlorдың çымzak tygi uzun øzøt.

Kojlorдың uzun tygin kezip aladyлар. Ol tykti arular çunadyлар. Çakşь çamanьn taldajдылар. Оның kijninde ol tykterdi fabrikaa ije-diler.

Ең ваştap ol tyk iirer maşinalarga kiret. Maşinalar ol tykten ucuk ijrediler.

Ol ucuktar cekpen sogor fabrikaa kiret.

Olordon fabrik cekpen sogot. Ol cekpendi kararta vudыр салат. Будуган cekpendi kooperativka beret.

Серкеннен vis palto ederine çetre, ol cekpendi көр ulus işter сьрмажыр turadyлар.

Enem mergenci.

Bistin gruppа kolxozko ekskursijaga çyrdi. Ol kolxozto adam la enem iştep çat. Adam attar kijninen çyryp çat, Enem uj saap çat.

Bis çylu kazaganga kirgenibis. Kazagannın ıci çylu, aru, çarık emtir. Anda uılar eki çol çergelej turglagan kordibis.

Bu uılardın kijninen bir brigada çyrip çat. Kazı la uı saacsı 12 uı saar.

Menin enem mergenci. Ol 18 uı saap çat. Uı saajtan kónök salatan turaa kirdibis.

Anda stenede mındıj plakat turı.

Mergen işke.

Plakotka koştoj bicikter kadap saltır.

Ol bicikterde mergencilerdiñ vydireten izin bicigen. Men mergenci, тьндьј kereker vydyreribis:

1. On eki ujdаң saагьввs.
2. Ujlardың sydin kaktaj saагьввs.
3. Ujlardың emcegin оогьтрај aru tudагьввs.
4. Uj saar көнөkti aru tudагьввs.
5. Işti kacanda vozotposьввs.
6. Mergen işke çаңь көкөрлөр tartагьввs.

Baza тьндьј plakat turь.

Ujdь ачи көнөккө саа.

Aчу sytteң көр сарçи сага.

Men војьтньң enemdi көрүр алдым. Ol syt evirer маşinanьң çаңьнда турды.

Enem kaja көрөлө meni таңьла, kylimzredi.

Bu meniң enem mergenci emtir,—dep men sanандьм.

Өдык көктөөр фабрика.

Şuur! Тьрьšovka çаңь votinke sadьр verdiler. Вuuшту çьр çьлтьrkaj votinke.

Оньң таманьна „Skorohod“, dep bicigen emtir. Şuur enezi le тьнајта ermekteşti.

— Bu votinkeni kajda көктөгөн?

— Онь „Skorohod“ dep fabrikte көктөгөн.

— Bu votinkeni udagan көктөгөн-вө?

— Baj la оның ујттерин едерге уур болгон?

— Бу вотинкени көр улус көктөгөн. Bir kizi оны кезип вьсьр çat.

Ујттерин ваза вашка kizi ујтеп çat.

Машина la ујтеп çat. Kolgo едерге кыс. Кезик улус таманын көктөп çat. Кезиктери concogojьн. Onco машина la көктөп çat.

— Ol fabrikte көр вотинке, sapog көктөйт-рө?

— Bastra çurtka çedişsin dep көктөп çat.

Ишмекчилерге, kolhozсыларга, КЫЗЫ ceryge çedişsin dep көктөп çat.

— Oncoзына sapog көктөөргө канайыр сыдазыр çat?

— Sorogты чаңыс fabrik көктөп турган emes.

Өскөзи de бар.

Машина la иштеерге кол lo истееринен тырген de. çeңil de.

En le vaştap gorodto.

Elikci togьs çatı. Ol gorodko kacanda çyгвеген.

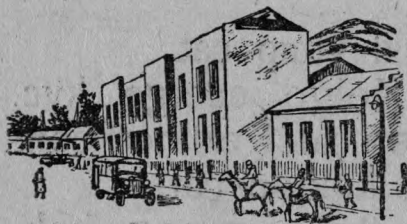
Adazь Elikcee gorodko varalь dedi.

Attarьна minip çortı.

Çoloj eki carкьн suu kecti.

Eki azu aştь. Kanca kanca çurt өtti. Enir kirip turdь.

— Elikci, kør tyki gorod. Çarým castın vazında olor tyrgede çortıp gorodko kirdi.

Elikciniñ kızı ajlanıp surkraj verdi.

Tajgadıj eki, uc kat turalar turat. Turalardıñ közynekteri çaan çaan emtir. Turalardıñ eziğinde Ojrot-Tura dep biçikty emtir.

Orom la ulus arı veri meñdep vasklap turdı.

Kenetijin Elikci de, onıñ adı da syreen sosıdılar. Aça! aça! kørzön?

Oı kandıj da bir syreen añ mantap klaat. Oı ogııp, ontıp mızıdıp çat.

— Bu avtobus-dep adazı ajttı. Bir minut ötkendö Elikci vaza la kıjırdı: Aça, aça! Kørzön, kørzön! Oı aj! dep kolı la fonarlardı kergisti.

Men gorodto völdım dep Elikci ajında baldarga maktandı.

Anda çaan turalar var. Oromdoruında electricstvo ot kuyıp turat. Arı veri kør ulus vazıat. Maşınalar çygirizet.

Çaan tura.

Çavaganıñ sovhozı işmeksilerine çaan tura tuttı. Turanıñ ne le nemezi oktjabr ajda oncozı bytti.

Oı turaa Tyzimet vlezi le kəcip kirdi.

Baza çorьkсь da vala varkazь la көсip keldi. Turanьң кьptarь çaan da çarьk ta.

Turanьң ici aru da çьlu da.

Bastra poldorь vuduku.

Çorьkсь la Tyzimet turaa çadarga udaan er-sinvej çurdiler. Olor kursak icerge stolgo otur-vaj, çerge oturatandar. Eski yurenge aajьnca polgo tykyretender. Arazьnda trubanьң oozьn asraj, pecke ot salьp, turaa ьş toltьratan. Emegender tura da, camcada çunьp vilvejtender.

Lamranьң çarkьn odь olordьң көzin tal-dьrьp turatan.

Olor ьştu karanuj çalвьş ottu ajьn sanap eziger voldьlar.

Ус aj өtti. Çorьkсь Tyzimetke ajldap keldi.

Tyzimetteң mьnajta suradь:

— Çe, naaşь, altaj ajьldь sanap ezigip turьң-va?

Bu өrgөgө çadarga yurenip aldьң-va?—
dep Çorьkсь ajttь.

Aldьnda oncovьs erigip turatanьвьs. An-cada la yj kizi erigeten. Emdi yurene verdi-vis.

Ezily çañ çyrimge udaan taskap alvaj tur-ganьвьs. Emdi kerekteribis epty varьp çat.

Eski кьльк çañвьs ezibiste le çyrip çat.

Ee, bistiң onco nemebis çakşь. Bu turaa radio turgьzьp algan volzovьs, çakşь volor edi.

Köryntizi çok.

Baľkсы ус җашту. Enezine вагьр возу кө-
рөр керек болгон.

Baľkсы la артыгьзар кизизи җок усун онь
җаңьскаан артыгьсть. Baľkcaa җалтраак верди.

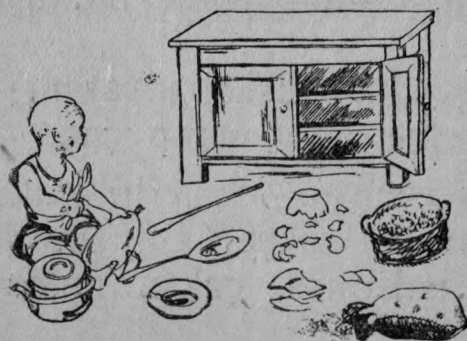
Baza бир волчок курт верди.

Војь деже җуре верди.

Baľkсы җалтраак la оjnoorgo kalazraj верди.

Baľkсы кургьдм kylge ujmady. Оньд kij-
ninde онь җип салды. Көлуурге kelele kirly суу
ицир алды.

Оньд kijninde ајак салгышка келди. Оноң
бир ваҗтык талкан сьгарды. Оньзын ваstra ајыл-
дың ицине састы. Baza бир ваҗтык tus тарты. Онь-
зын vaza сасыр салды. Ајактарды алала отко
састы. Кууктагы сарҗуды сьгарды. Ojnoor-
ga канды җараҗ neme тавыды. Килең de, сьм-
zak та сары da. Онь җерге толодыр турды. Бир
җердең бир җерге celip турды. Онь минип ал-
ган da салыр турды. Куук анды кьјьнга сь-
давай, җагыла верди.

Baľkсы сарҗуга ва-
stra војь ujmалды.

Enezi kelele kalak-
tap ijdi. Baľkсынь val-
dardың jasljazyна ве-
rerge җуynip алды.

Kolhozтн valdarгнн jasljazь.

Erten tura voldь. Kolhozсь emegender kol-dorьnda balalu jasljaga menđer vasklajt.

Olordь ak kijimdy emegender utkup җа-дылар. Olor valdardь оору volvozьn dep аҗык-тар көрөт.

Опн kijninde valdarga aru kijim kijdi-rediler. Baldardь кьртар заьн апарадьлар.

Ғаан valdardь бир кьрка kijdirediler. Оо-гошторьн vaza ваҗка кьрка kijdirediler.

Kursaktь stolovojdo icediler. Kursaktь җаан valdar vojlorь icediler.

Ovedtin kijninde ujuktajдылар. Enirde ene-leri valdarгн ertenge җetre аьна апарадьлар.

*Jasljada valdarga канса кнези
оьн soot: кивиктар, оьнооч неме-
көр җадат.*

*Ғаан valdardь козондодорго до
уьредет. Көчөргө җурукту bicik-
ter de бередилер.*

Naktazar kerek.

Baldardьn sadьna оьндар ijdiler: flaktar, kyrekter, vaza җаан at.

Ezlik attь alala valadaң tuura vastь.

Baldar oĵnсыктарып таштаглады.

Ezlik çaar çygyrişti.

— Ezlik, sen attы poldың ucuna сыгара
vozotson!

Ezlik attы kijnine sugala ajttы:

— Meniң adыm.

— Çok seniң emes,—bistin onсовьстың!

Ezlik ыljaj verdi.

— Sen, Kojонсы, oo tijbe. At onың vol-
goj. Bis vojьвьs at edip ojnoogьвьs.

— Çe ojnooktor, ojnooktor.

— Ajdarda sen Çagandaj тында tur. Sen
Cecen onың çанына tur.

Sen Ajусь ol.civiniң çанына варьр tur.
Artkan kalgan oncogor çagandaj la Cecen-
di ajlandra турьгар. Oncogor kol tudьньгар.
Ajусьнь vozotrogor. Ajусь aju volьр çat.
Çagandaj aju, Cecen deze yurly mal.

Baldar kol tudьсть.

— Аты. Север турьгар. Aju kelip çat.

Ajusь ogььр төрт tamandap ajlandra tur-
gan valdarga kelip tavardь.

Çagandaj Ajусь-
нь vozotpoj turды.

Baldardың кьjгь
tavьзь syreen voldь.

Ezlik сыданьр

volvodь.

Ajlandra turgan valdarga keldi. Bervej tur-
gan adып ekelip verdi.

— Meni kozo ojnoorgo aьgar valdar, dep Ezlik ajttь.

— Çe, karşagaj tur, yrenci, onon vaşka aju-ga tuttьrdь. Kalak kьjgь la Ezlik ajlandra turgan valdarga keldi. Aju cьjrak voldь. Çe valdar onь nak kyci le vozotroj turdь. Aju neme edip volo alvaj saldь.

*Sler nak bolzogor slerdi kem
de çenir bolbos .*

Ku, corton, rak.

Avralu koş tartarga olor ucy çaldangan.

Albadanьp at oşkoş kycirkep tartkandar.

Kuu kurkupь cьlaganca vulut çaar, øø tartkan.

Corton kurgakka tartьp volboşьm dep suuga
vlaaşkan.

Rak terlegence teskerlej, tartьp cьlaj vergen.

Rada tartьp volvoj, terezi sojьlganca tartkan.

Albadanьp tartьp volvoj salgandar.

Avralu kozь anajta tura kalgan.

Ucydiң symezi bir volvoj kyci tek kaldь.

Urgylçi çazьna undulvas ujat voldь.

Nøkoçlorido çor çok volgondo,

oloidьң keredi erty barvajtan.

*Naktakarь uwr emes, baştakta-
narьn taştagadıj da .*

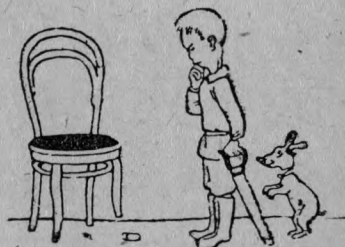
Tyrgen de çakşь da.

Oturğьştьn vudь vijik.
Olordь emeş kьskarta ke-
zip salajьn.

Emdi deze vu but

Онъ vaza emeş kezip sa-
lajьn.

Emdi deze vu buttь.

Va taa men emeş le ças-
tьrganьmdь.

*Azьndra sananьr al.
Онъ kijninde et.*

Kolhozтың кышкы изи.

Таңыз la kolhozсы uulcak ermekteşti.

— Slerdiң kolhoz кышкыда neni işter çat?

— Kolhozсылардың изи көр volьp çat.

— Қандыj işter?

— Caska veletenip çat. Maşinalar, saldalar, avralar çazap çat. Çaskь işke veletenip, yren aştь veleter çat. Çaskьda iş çыlgьr vytsin dep ne le nemeni aзыndra veleter alar kerek.

— Baza neni edip çat.

— Agaşka varьp çat. Odьn tartьp çat. Togolok tartьp çat.

Kacanda andьj ederim.

Bir uul odьndap vardь.

Agaştar oncozь çoon voldь.

Ajdarda ol agaştarдың vudagьn kezip alьp turдь.

Bir karagajдың vudagь өгө vijik voldь.

Ol karagajga ськть. Arkazь karagaj çaar volьp vudakka oturдь.

Budaktь kezip tyzirip ijdi.

Bir vudak onoң өгө vijik voldь.

Ol өгө ськть. Ol vudaktьn ystine karagaj çaar vaştanьp oturдь.

Emeş le томьrarda, vudak çьсьрай verdi. Ol uul syunip ajttь:

— Мынаң агь çaantajьn тынајта томьragьm.

Çe vudak сьньp tyştь.

Uul da çerge mac edip çығылды.

Çығыларын билген volzom, bu orto tözök çajar edim.—dep uul ajttı.

Kalçanın bodonbos borsık. Aajlanbastın çorıgı ajdarı çok çaman.

Вай neden вайған.

Karagoldo, Oңdoj aймағында Сырга деп kizi çatkan.

Çaskыда Сыrganың малы кығылды.

Sok çаныс adь artь.

— Kajrlыktagь Maңçi Kulzinov vajga vardь.

— Neme volvosьma çettim.

Малым кығылды. Saap icerge uj da çok.

Mee volьзыгар, өвөгөн!

— Ee, sler kizineң le alarga çyrıp çadьgar.

Bu kizee ne tuza çettrip çadьgar?

Кыжьпагар ада өрөкөн!

— Tiry çyrzem, ne de et dezeger edip vere-rim. Slerdiң ucun өлөrim de.

— Çe, kajdar vaza. Çыrgalda meniң vozulu uьm var. Oнь saap icerge al.

Kyskide mee çална odus veş tijiң ekelip ver.

Сырга altь çылдың turкынына Maңçының

ujьп саар иси турдь.

Їы саьп 35 тийнен тавьштыр турдь.

Їетинци ыьнда Сыгань Манць җазана алдыртты.

— Онвештын малымдь тавьштыр dedi.

— Калак, өвөгөн, кандь он веш тын мал? Андь мал кайда кеген?

— Вozulu иьмдь җети ыьга тутты.

Ол малдаң мал таркаган.-ва, җок-ро?

Онcoзьп водозо, җирме тынга водор керек.

Карьп see килеп 15 ле тын мал некер җадьм.

Men slerge ыь саьп нениң ucун 35 тийнен екип берип турдьм.

Ол 35 тийң иьдң вазьна аьдарь җок турар не?

Манць өвөгөн ыьп аьткан. Олорго 15 тын малдь ытам ла тавьштыр,—деп казыр җазана аьтты.

Сьрга 15 тын мальп ыьлаь ыьлаь екип берди. Мал җок җада калдь. Baza ла тырені җадар boldь.

Bojlorь neni edip җат.

Камьк улусть кicineк җалга ишtedip җададылар. Ол улустың иштеgenи ле вайьр турадылар. Ғаантаьп җьгар, кьзара semirip җьrediler. Олорго иштengen ulus deze yrgylҗи җазьна ты-

reñi, ac toro, şıralap çyrediler. Kursorak çetpes-
teñ ulam et kan çok kur kuu volodılar.

Baj kulaktardъ vaza тьпajta ajdat:

Çigenniñ çolb kьskarar.

Çigenderi çerge kalar.

Karalap aktudъ çigenniñ.

Kalьkka kaldьgь katkь volor.

Bojlorъ kandьj çyrediler?

Olor iş edip cыlavaj çat. Aş kursagь toju.
Ton ödygi çьlu. Onьñ ucun olor as ooryp
çat. Uzak çaş çazap çat.

Çoktu kizi deze aş kursagь çok. Ton ödy-
gi koomoj. Tyn tyş vajdьñ izin edip çat.
Onьñ ucun ondo et kan çok. Ne le ooru oo
tavarar. Ol uzak çatpaj çat.

Bojьñ vilip alarьñ.

Kolhozтьñ kьralarь kajda?

Taңcыlardьñ kьralarь kajda?

Varьp көrzөñ, vojьñ vilip alarьñ.

Varьp çatsam, attar salda tartьp çat. Kь-
razьñ yze syrip vראatkan emtir.

Kьrazь til oşkoş cicke, uzun emtir. Onon
arь vardьm. Kөrzөm saldanьñ çanьnda bir
cineezi cыkkan emegen oturь.

Өвөгөniñ kajda?

Ooru. Voյъm da ooru. Çe, sakъьrga vol-
bos. İstenerge sьktyъm. Onoң arъ vardъm. Ke-
riş, tabъş... Bu ne?

— Sen meniң kъramdъ kijdire syrip çadъn!

— Ço sen syrip çadъn!

Onoң arъ vardъm.

Kъrdъ tømøn kørdim. Sьraңaj øskø çerge
kergendij voldъm. Andagъ ulus kъraпъ syrer-
ge le vaştagan. Mъndagъ ulus deze kъraпъ
syrip vozodъp vraat. Anda oogoş tildij kъra-
lar. Mъnda usъ kujъ çok purglaj kъra. Anda-
gъ ulus vojlogъпъn la izine turъp çat. Mъnda-
gъlar çaпъs çerde, çaпъs iş edip çat.

Kajda kemniң kъrazъ dep men voյъm vi-
lip aldъm.

*Çaпъs kol lo buиң da buилar
bolbosъn.*

Eki kolhozъsь.

Aңsъ øvøgøn kolhozъsь, Encilej øvøgøn
dø kolhozъsь.

Aңsъ øvøgøn tyzine iştenip çat. Ol syreen
kiceenip çat. Encilej anaјъp iştenvej çat.

Oncо ulus iştengenneң veri udaj verdi.
Encilej deze uјkudaң çaпъ la turъp çat.

Kъraa kelip çarъm cas iştenele, амъraa-
ga oturъp kojor. Arazъnda iş tort varvajtan.

Kys keldi. Kem kizi kancanъ işter alga-
пъn kørgledi. Encilejdiң vicigine as trudo
kyn vicilip tur.

— Neniñ ucun,—dep Encilej асындъ.

— Sen kanca trudo kyn vudyrdiñ. Kanca kyn ujuktadyñ?—Dep Sodon surady.

— Anda slerdiñ keregiger çok.

— Kөрzө meniñ vicigiñ de kanajta vicip salgan?

Encilej късыгър көрди:

Кем көр ишлеген болзо .

Ол атык аламан .

Нени иштер алкан ,

Оны колында алары .

Çalkuñың çоль.

Тевинip çyрген вака çер албас.

Тегин çyрген kizi kyn албас.

Çalkuurbas kiziniñ азь көр.

Çalku kiziniñ vijdi көр.

Iştener kizi icer kursагыñ kyzeer.

Ištenbes kizi ышту аял kyzeer.

Çalkуда колхозто çер çок .

Çalkудъ колхозтоң сыдара сур .

Vladimir Il'ic Lenin.

Tураның stenezinde kiziniñ syri turat.

— Аça, бу kiziniñ ucурыñ mee куусындар бер,—dep Bөrikci ajttъ.

— Sen bileriñ-be ol кем?

— Bilerim ol Lenin.

— Ee ol Lenin Vladimir Il'ic. Ol bistiñ syugen tərögön ващывьс.

Çe, угьр tur. Men çaş volgom. Ol tuzьnda bis işmekcilerge çadarga koomoj volgon. İş uur volgon.

Bis erteneñ ala kara tynge çetre iştejenibis. Anajьr işteer de volzovьс, torolop çyretenibis. Zavodto bistiñ kəp ulus iştepturatan. Zavodtьñ eezi Danilov dep kizi volgon.

Ol iştevejten. Belin сьлајтрајтан. Çe çatkan çadьзь syreen vaj volgon.

Çəəzəni kajdañ alyьp turgan? Bis işteptaaьp veretenibis. İş ucun ol biske as töləjtən volgon. Сьн ajdar volzo, visti tonop turatan. Bistiñ etken izibis le vajьp turatan. Danilovta zavod, akca, maşina var volgon. Biste deze iştəner kolьвьстаñ əskə neme çok volgon. Onьñ ucun bis oo işteerge varatanьвьс. Çaңьс Danilovtьñ zavodьnda andьj volgon emes. Onco fabrik, zavodtordo andьj volьp turgan.

Derevnedegi krestjanga çadarga vaza koomoj volgon. Olordo çer as volgon, pomeşikte deze kəp. Krestjandar pomeşikterge iştejen. Pomeşikter vaj çatkan, krestjandar deze çoktu çatkan.

Pomeşikter le krestjandar birge turatan. Syrekej çaan pomeşik kaan olor lo kozo birge volgon. Ol oncoзьньñ eezi volьp turgan.

Pomeşcikterge, kapitalisterge çakşь volзьn dep başkaruuzьn kaan turgьзьp turatan. İşmekci le krestjannьn tyreni çatkanьna kaan көrvөjtөн.

Lenin işmekcilerdin naaşьзь, nөkөri volgon. Lenin ol başkarudь kubultarga çazangan. İştenip turgan kizi çakşь çatsьn dep sanagan. Lenin işmekcilerdin keregi ucun tartьзьp turatan.

İşmekci ucun turuzatan ulustь Lenin çuup turar boldь. Olor ulam saььn көптөp turar boldь. İşmekcilerdin partijazь, kommunistardьn parti-azь тыньp өзyp turдь. Tartьşpagance neme volbos dep partiya көгyp turдь. Andььn vastra çerdin işmekcileri de biler volo verdi. İşmekciler Lenindi syyp turдь. Pomeşcik le kapitalister deze Lenindi çaman көрөp boldь. Қааньn başkaruzь Lenindi arestovatap, tyrmelep, vaza Sibir çerine ajduga da ijip turдь.

Онь кара çазьna çetre tyrmeleerge sanagan. Lenin grandь azьp өskө çerge çyre verdi. İşmekciler тыпajta etsin dep raak çerden viciir boldь. Оньn kijninde воьь kelele, tartьzu keregin воьь baştap başkarьp turдь.

Çuu volьp turar tuzьnda, 1917 çьlda işmekciler le soldattar kaandь, pomeşcikterdi, kapitalisterdi syrip saldь. Eп baştap çerdi vlap aldь. Оньn kijninde fabrik, zavodtordь alala, kerek şak тындьj volзьn turgьstьlar. Қаан, pomeşcik, kapitalister emes, işmekciler воjлогь Sovetterinde kerekterin şyuzip vydirip turдь.

Bu kerek olorgo җаңь kerek болгон. Lenin le оның партиязызъ ишмекчилерди ол уур җол lo ваҗтап апарды. Җырымди җаңь җол lo җазаарга ишмекчилерге вольтъыр турды. Leninge көр иштеерге келишти. Lenin көр сананар вольды. Онон улам 1924 җылда Lenin cinee кыси, тызип ооръп өлип калды.

Bis syreen комьдар ачуландьвьь, Вөрикци. Җе Lenin өлгөн дө волзо, оның айткан сөстөрин каянда undutpasвььь. Lenin ишти мьнапта ediger деп җакьган аажьнса, bis ишти ederge кичеенир җадьвььь. Ишти, җырымди җаңь җол аажьнса edip җадьвььь.

Leninniң usurьн see җkoldo җetre куусундар верерлер. Men de see җаңььь катар куусьндаар emezim. Куусьндаар neme көр вольтъыр сат.

1924 җылда январьдън 21.

1924 җылда, январьдън 21 Vladimir Il'ic Lenin Moskvanyң җапында Gorki деп derevnede өлгөн. Koron sook. Oromdordo toltura ulus.

Oncozъ ulu vaşcъzъ la ezendezip alarga kelgender.

Mezikti tømøn tyzirerde, bistiñ vastra çeribistiñ fabrik, zavodtoğъ sьktazьp, kьjgьgьza bergender.

Beş minutke vastra temir çoldьñ, tramvajdьñ çoğьktaarь, çoju ulustьñ ağъ veri vazarь toktoj verdi.

Ne le çerde elektricestvanьñ odь өcө verdi.

Beş minutke bistiñ vastra çeribis tom volo verdi.

Beş minutke fabrik, zavodtoğъ yzık çok sьktap kьjgьgьp turdьlar.

Кьştьñ koron sooğьnda fabrik, zavodtoğъ aculu da korkuştu ijdely de syreen sьktap kьjgьgьzat:

Bis vaşcьvьstь, vaşcьvьstь çuup çadьvьs!

Iosif Vissarionovic Stalin.

Stalindь kem vilbes?

Stalindь vastra çeribis biler.

Stalindь vastra çer ystinde bilerler.

Stalin işmekci gruzinньñ uulь. Ol vastra kycin işmekciler ucun tartьzarga çap çaş tuzьnañ ala beringen. Stalin clap kem de syrekej tьñ, erkindy tartьşkan kizi çok. Stalin Lenin le kozo көp iştengen.

Қаан тузьнда Stalin тырмее көр катар отурган. Беş катар онь ајдуга ијген. Ол ајду-дан касьр сьгала, вазала ол çерине турузатан болгон. Қалгансь ајдузьнда, ол төрт çыл çат-кан.

Октјаврдың револјутсиязьнда ол ішмекчилерге капиталист ла помеşиктерди сырерге вољшкан. Çе оlor васьм устине алдыбagan. Eski ваş-карудь ојто çандрарга узакка оlor кичеенip тургандар. Советтер ле удурла çуулаştьлар.

Ол çууда Stalin коркушту ла çуу вољр турган çерлеринде вољр çурди. Қьзы çery Stalinga ваştадыр өştьлерин колго албай çуулар салды.

Ол тузьнда ол Lenin ле вазала өскө нөкөр-лөри ле козо çырымди çаңь çол ло выдирерге кичеенди.

Lenin өлди. Çе leninнің партиязь артыр калды. Ол озогь аајьна ла іштеп çат. Anda Stalin çакşь деген іштенер кизизи де, ваşсьзь да.

Emdi бисте канка канка çыс çаңь заводтор бар. Anda маşиналар, тракторлар, автомобилдер, аеропландар едip çат.

Ішмекчилер заводторьн кичеер çадылар. Мерген іштеп çадылар.

Крестјандар емди колхозто çадыр çат. Anda іштеглер çат. Колхозто маşиналар, јаслјалар, şколдор бар. Emdi бисте бичик билбес улус ас. Кичинек валдар да, çаан улус та бичикке ууренip çат. Onco валдар şколго çыrer керек.

İşmekci le krestjandar sovetterdiñ çeri ucun turъзыр çat. Къзыл cery sovetterniñ çerin өшtylerden koorър çat. Ol өшtyler vastra çerdiñ pomeşcikteri le kapitalisteri.

Bistiñ sovet çeriniñ naaşylarъ vastra çerdiñ işmekcileri. Stalin işmekci le krestijanъn, vaza vastra çerdiñ kulga turgandardъn naaşъзы da vaşъзы da. Olor oncoзы ne le çerden Stalinga utkuul ijip çat.

Bis çaş yurencikter de Stalinga utkuul ijip çadъвъс.

Koruda.

Қазыр асар kapitalister
Қарсар бисти çуулаарга
турат.

Bis çуулаарга са-
нанбайдыс,

Bis çуулаарга ка-
|цанда белен,
Қизиниñ çerin бир елы ал-
васък.

Војъвъс та бир сөм вер-
besik.

İşmekci krestjan uul-
darъ

Bistiñ къзыл cery во-
льр çat.

Қарпалитар биске таваргазын,
Қайра тудызар бисте cery вар.

Amadap bisterge kelgezin,
Адъзар бистиң оқ таръбъс бар.

*Bistiñ kызыl cery vөkө.
Korulanаръна onco kol kyci le çat-
kandar belen.*

*Oncovъs bir kizi clep turala çurtъ-
vъstъ korulaarga vileribis.*

Kolhoztoğъ uj.

Колхозто çанъ, çылу, potoloktu kazagan edip aldылар.

Çaman keјdi cъgara tartcъn dep potoloktъ ötkyre truba edip salgan. Kizee tynej malga su kadъk volorgo aru keј kerek.

Kizee tynej malga çarъk kerek ucun ste-
nezinde көzynek edip kojgon.

Колхозто maldъ өjlөp azrap çat. Ölөndi beskelep verip çat. Baza azral svekle, çarma, kendreštñ şağъn verip çat.

Онъд ucun kolhozтъд uјларъ көp syt ve-
rip çat.

Attъ kiceep azraаръ.

Emdi attъ ne kerek kiceep өskirer?

Udavas ne le ištñ mašina la ederibis. At vi-
ske kerek çok, — dep kolhozcъ ajttъ.

Ba ta!—ajtkanъnъd syrekeјin! Bistiñ Oјrot

tajga taş çer.

Bolgon çerine maşına çyre albas. Оноң ваşка он-со kolxoztorgo nele maşınань bistin gosudarstvo çet rip volbos, At kolhozko syrekej kerek?

— At baza ҚЫЗЫ ceryge syrekej kerek. At cöldө çerine— syreen kerek. Оның ucun attы syreen severleer kerek.

Атты сылу казаданга тут.

Атты кетсүлер акра.

Атты тарак ла тарар тур.

Ат өлтүрбөзін деп киче.

Kamdu andaganь.

Кижум деп суудың тозь турды. Санавас деп суудың çанынаң çyгырп keldi.

— Аça, аça! Суудың çарадында kamdu-дың изи çадрь,—деп кыжырды.

Кажда, казь çанында?

Туки! Ак кажаньң çанында. Adазь ла аждастарь ак кая çаар маңташтылар.

Казь кизи malta, temir kyрек, kavu ekeldi. Аçam саркь ekeldi.

Isti körglep aldylar. Eki çara wöлиндiler.

Bir wölygi is көringen çerdiң altь çанына vardy. Toştь ojolo, suuga kavu saldy. Ekinсizi ysti çанына anajьp ok iştendi. Onьң kijninde toştь tokьldadyр turдыlar.

Kenetijin Sanavas kьjgьrdь.

— Kamdu tyki çyri!

Мьлтк tars etti!. Kamdu aңdana verdi. Syreen çaan kamdu emtir. Sьнь segis sөөm emtir.

Ak kojон.

Kojон, альп коьп көdirele агь veri көrip oturdy. Kijninde tars etti. Kaja көrzө, tylykь tudarga өнөлөp kleetken emtir.

Kojон kazalap maңtady. Tylykь kijninen syryşti. Kojон kenetijin vura sokty. Bar çok ky-ci le maңtady. Tylykь kojondь tapaj kaldь.

Kojон tuura rada maңtaj verdi. Karga çada tyzele, korvolordьң altьnaң acьktар көryp turdy.

Tylykь anaary, mьnaary maңtady.

Kojон deze çok voldь. Kojondь tapaj saldy.

Kojонньң өştьyleri көр: аңсь, вөөry, аju, yky. Çe kojondь ak tygi le сьjрак видь ar-gadap çat.

Коюнның мактангань.

Мен, мен коюн ок
Çар вазьнда оьпым вар.
Çазьл кьгсьн кьлум вар,
Çазьл кьгсьн кьлум вар.

Мен, мен коюн ок
Çалку кизиниң нези вар?
Çаңьс çаргак топь вар,
Çаңьс çаргак топь вар.

Мен, мен коюн ок
Кьг вазьнда оьпым вар.
Кьзыл кьгсьн кьлум вар,
Кьзыл кьгсьн кьлум вар.

Мен, мен коюн ок
Азу тизим мениң вар.
Агьнвас мен коюн ок,
Агьнвас мен коюн ок.

Мен, мен коюн ок
Erte турвас кадьтть.
Tyndygineң vilerim,
Tyndygineң vilerim.

Tijin.

Tijindi ol çaraş aңьсакть кем билвес. Бу-
dakka oturala, kuzukть тьрс тьрс etre certip
oturар.

Ol emeze kujrugьн korcojto өгө көдыреle
sen çaar көрүр oturар.

Bir budaktan bir budakka kalъьrda, tijn
çenil de, eelgek te.

Tijn kьşkьda çiiir kursa-
gьn belender salat. Onьn
tazьgan kuzьgь da, meşke-
zi de var.

Tijn çajgьda koo sarь
volьp çat. Kьşkьda deze koju
kөk voro tykty volor.

Tijn bir çьlda төrtkө çetre төрөp çat. Bir
төрөгөн valdarьnьn тоozь 8 ala 15 çetre vo-
льp çat.

Tijninьn korkuştu өştү-
zi kiş volьp çat. Kiş tijn-
niң ujazьna kirele, vаstra
tijinderdi kьrьp salar.

Çe tijn aзыndra ujazь-
nьn oozьna turьp algazьn,
kiş tijinge korkuştu emes.

Tijn көckөni.

Bir katap erten tura vistin çurta kenetijin
ijtter yrip cьkть, valdar tavьştanьp turдь. Tal
tavьş uzakka toktovoj turдь.

Men тьşkaarь cьgala, mьndьj neme көr-
dim.

Kicinek, kicinek sarь aңьsaktar Ava-Tura
çaar barglap çadьgь. Olordь valdar da, ijtter
de tudьp turдь. Çe olor nege de tuturvaj co-
gьlьzьp varьp turдыlar.

Olor kenetijin agaşka, turanñ ystine cъ-
гър turдылар. Bastra cedenderdi de olor vур-
кер saltъ.

Atakaj ajttъ:

Bu tijñ dep añсактар. Olor *Ава-Туранñ
Алтын тууна көкклер çат. Çaskьда bistñ çer-
de көр соок volгон. Қузук та, сивиниң тово-
гозь да vутреген.

Ojrot çerinde olorgo çirge kursak çок
boldъ. Оньñ усун olor көсип çат.

Андаганъ.

Bөөry аңдааръ vaştaldъ. Таң attu аңсылар
sojok өрө ськтылар. Өскөлери kapcal çerge
sakuga oturъp aldылар.

Sojokko ськкан ulus бөөryлерди агартъp
kire verdiler. Olor кьjгъrъp та turдылар, мы-
тк та адъp turдылар.

Bөөryлер саң төмөн маңтадылар. Olor са-
kuda oturgan uluska tavarдъ.

Taskulakka yc бөөry маңтаp çetti.

Oj! Kalak! Me-
ni ajrъp aлыgar!—
dep Taskulak ka-
laktadъ.

Aducъ yc ka-
tap attъ. Bөөryлер-
диң ycilezin cъga
attъ.

Taskulakka bir balulu бөөry toglono tog-
lono маңтаp keldi.

Taskulak onon korkolo oĵto çygyrdi. e koncъ vudakka ilinele, adъkтың ystine ы-гыldъ.

Қарындастар! Meni vœry ip vraat. Meni aĵыр aлығар,—деp Taskulak кыжырды.

e vœry œlœ vergen attъ, Taskulak deze kalaktaған, кыжырган војынса attъ.

Ol kyn aңсылар 8 vœry œltirdi.

Tylki le karga.

Қарға курут тишениp мœшкœ oturdy.

Қара tylky onъ sezip elip keldi.

Қара ымън кœrœгœ араш дезет
Kaaktap ijzeң ynniң араш дезет.

Қарылар угыр Ылазыр ат дезет
Қарғанъ ynindij yn ок дезет.

Қатаp катаp козондоp verzeң
Қаръ азьма undutpas edim.

Қарға мaktanарға kaaktap ijerде,
Қарғанъ тиштенген кuryды tyze verdi.

Kara tylky kalьp keldi çip ijdi.
Karga kalaktap otura kaldь.

Karga maktanьp ujatka kaldь.
Kara tylky kurut çip tojьdь.

Tylky valdarьn kanajta yuredip çat.

Tylkynin altь balazь ag-aşьn arazьnda ojnop tur-dьlar.

Neme tars etti.

Tylkicekter ujazь tømøn kalgıaj berdiler.

Enezi keler volzo, valdarь çok emtir. Enezi valdarьn kьjgьrdь.

Baldarь ujazьnaç sьklap keldi.

Enezi valdarьna cala tьndu kyrtыk ekelip berdi.

Baldarьn ol kyrtıktı tudarga yuretti.

Baldarь kyrytkin ystine bargladь. Olor kyrtыktı tutklar, vojь vojьnaç blaazьp turdьlar. Arь veri kalьzьp, syunizip kyrkildezıp turdьlar.

Enezi karuulda turdь,

Oпьn kijninde tylky valdarьn tarvagan, sьskan tijn, kojon tudarga yuretti.

Tylky aңdaganь.

Eңirde çaan kar çaadь. Ertegizinde Adu-sь, Karu, Karas, Suras dep aңcьlar aңdaarga atandь.

Olor syrekej çakşь attarьn minip atandь.
Olor lo kozo 6 aңcь ijt boldь.

Olor kajalu bijik tekterge cьktь. Anda tylkyniң isterin kordi. Ijtter kozьktap ol isterdi cьtadь. Isti eecij maңtaj verdi.

Аңcьлар олордъң kijninen varьp turдь.

Çaan uđavadь ijterdiң yrizi ugьldь. Аңcьлар ijtter yrgen çer çaar tuş vaşka cartьлар.

Аңca тьңca boldь тьтьк çьrs, çьrs, çьrs etti.

Аңcьлар çуulьzarda olor sygineri ajdarь çok boldь.

Аducь yc tylky adьp tur. Karu ekyni. Suras birydi. Karas deze eki elik adьp altь.

Аңcьлар atkanьn тең ylezip aldь.

Таар айт.

1. Қьrда кьзылcьгаjлу symely uul çуру.
2. Cek cek vazьttu cepken sarь oдыkty. Olor kemder?

Ojrottogь kьşkь enir.

Bijik tuulardьң vazьnda kynniң kalgancь cogь çaltrap turдь.

Karakoldьң icin koju koloťkø tuj çapkan turat.

Tuular køp køpøgeş volo bergen, kar deze køpøgeşsy volo bergen turat.

Анда тьңda oдьн kezediler, ujlar saajdьлар, malga oлoң verediler.

— Turalardың, ajldardың tyndigynen ыш сыгър çajылат.

Опсозь тьмъj verdi. Ак çарык шидij теңe-ride çыдыстар çyzyn çуур өңди от clар мьзы-дар турды.

Bir өjinde оң salkып sogъp турды. Раак тууларда укынıң yни алыс угылып турды. Ва-за тyn куштың kрак kрак degeni угылат.

Кенетijин евреде ijттер yrлеp сыкты. Оlor eki elik сырглеp турган emtir. Elikтер atkan saadактыj ajдар çaar uclар otурдылар.

Ijттер olорды kapsар kelgledi. Çe сыjрак бут-ту elиктер воjлогъның çaan kazalarъ la ijттердин ортозынаң өдө kondы.

Tыргедede агаş аразына мантаp kireле, та-вылвај kaldылар.

Таар аjt ol кем андыj.

Сек сек бакылы

Секрен сары өдукты.

Eski Ojrotтың енiri.

Қараңuj тyn. Тышкааръ koron соок. Оroj-дың аjлында кара ызы буркrap ot кyjip турды.

Осоkто кара көmir kirly kazanda аракъ askан туръ.

Eezi төрдө оозында тиштенген канзалу оту-рь. Опың алты çанында ширдеkte вaј аjлсылар otурдың.

Bozogonьң җанында Orojьң еки иуль ла җокту айлсылар отурьп алты.

Айлсылар онcolorь канза алыьп тамклатат. Оlor онcoзь көр тамкь тартьп, җерге тыкирг-лер отурадьлар.

Саж каннадь. Уж кизи аяктарды кирлы едеги ле арлап ижди. Аяктарга саж урала, каямaktu теьши ле айлсыларга верди. Oncolorь саж икледди. Асу тыдинен көстөриниң җазь көлдөнип агьп турды.

Аракь велеп вольды. Oncolorь җаныс аяк ла киваарлаьп аракь икледди. Онcoзь ezrele, җайканыьп козондоштылар.

Җаңартктың җандындагы тоозыңга ижма-льп, балдар согьшклар турды.

Ezrik ulus ла согьшклар турган балдарды тавьзь удаан айлдың ичинде җиркrep турды.

Sook җерде.

Ivka dep kicinek eskimos uulcak. Ivke војънън кар туразьнда ојгондъ. Туразьнън ісінинің тал ортозьнда kazanda tjulennin yzi kajnar çat.

Ivkeninin en ezi ol ys le kursak belendep çat.

Ivke ujuktagan aju terezi tözöginen tura çygirdi.

Ivke ak kijik terezinen tujuktap көктөгөн kijimin kijip aldъ. Онъзъ ştanъn, tonъn, vorygin ulaj çanъs edip көктөгөн kijim volъp çat.

Ivke turazьнън tere ezigin көдыrip ijdi. Војъ deze cicke uzun koridor lo çygyrdi.

Ijt tura конъp. kozo çygyrdi.

Мында кун канца канца aj сыраңaj көрүп-вей çat. Çe çajгьда deze кун канца ajга сыраңaj ашпaj турат.

Мында agaş dep neme tort çok. Онън ucun Ivkenin adazь turanъ kardaң edip çat. Çajгьда deze ol terelerden ajl edip çat.

Tundrada.

Tundra dep agazь çok çaan cöldij çalan çer sook çerdiң raagьnda, toş talajдън çakazьnda volъp çat. Kajdaarъ la көгөр volzon, bastra ak kar.

Қаа çaa la anda мында keneme agaştar la сыраа agaş ucırajt. Anda ulus војъ војънаң raak çurtaglajt.

Tundrada çatkan ulus ak kijik azrap çat. Ak kijik kardьn алънап војъ la çeñesti kodorьp çip turar. Bastra çeñesti ak kijikter çip saladьlar.

Ajdarda eeleri onco ak kijikterin eecidip alala, øskø çerge køcø verediler.

Tundranьn алватъзь ak kijiktiң edin çip çat, sydin icip çat. Ak kijik terezineң војlorьna kijim edediler.

Ak kijikter le tundranьn tereң karьnьn ysti le çorьktar çyrediler.

Ak kijik çok volgon volzo, sook çerde çurtaarga кyc volor edi.

Sook çerdiң albatьlarьnьn kezidi ijt le arь beri çorьktar çadьlar.

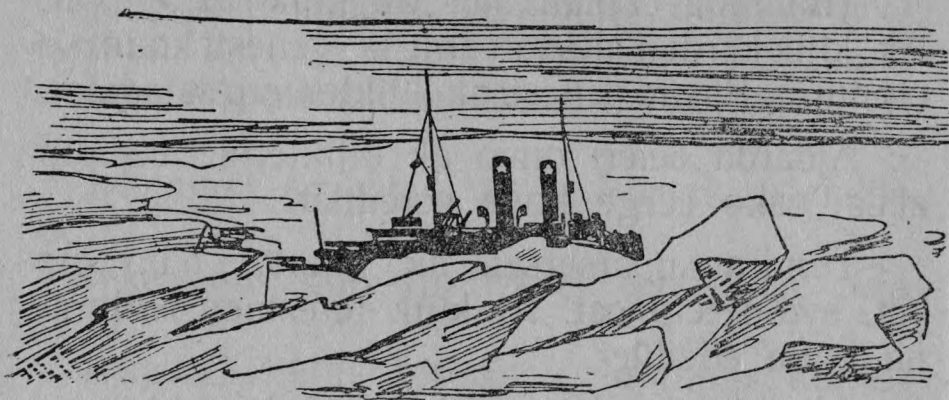
Toştor arazynda.

Kynnin tyndyk çanьnьn raagьnda yrgylçi kьş. Ajlandra kar la toş. Ulus ol çerdiң aajьn bilip alarga sanandь. Toşть oodьp çol çazap alar deşti. Køp ulus, køp kerepter suru çok çьljьdь.

Kej karabl dirizabl la ucar deşti. Dirizabl salkьn tavardь.

Dirizabl ølerine çetti.

Ølip braadьвьs, visti argadagar,—dep radio lo søs keldi.

Krasin.

Əlip çatkan ulustь argadaarga bistin toş oodoton „Krasin“ dep paroxod atanьp cьkть.

Toş oodoton paroxod sook çerdin raagь-na vaгьp çat. Qajdaarь la kərzəң vastra toş lo toş.

Aгь ickeeri raar la saјьn, toş tam la ka-lyңdap turdь. Onь oodorgo kyc volьp turdь.

Toş oodor paroxodtoң aeroplandь tyzirdi. Aeroplan toş çalaңdьң ysti le əlip vraatkan- ulustь vedrep uctь.

Вагьp çadala, toşьң ystinde çatkanь kə-rindi: Ol ulus tiry emtir. Olor kьjмьktanglap çatkan. Olorgo kursak taştap bergledi. Toş oodoton paroxodko ol ulustь kapşagaj arga-dagar dep səs verdiler.

Ajdarda Krasin baza la toştь oodьp voјь-na çol çazap turdь.

Atakь ucunda Krasin ol uluska çedele, olordь argadap alđь.

Ol ulus toştьң ystine vezen kunge çetre çatkan emtir.

Андь-ва, ань емес-ре?
Кур кечире суу чатты.
Тош тоңордо, суу воьр чат.
Су кажьларда тош воьр чат.

Таар айт.

Çortsom, çortsom çolym çok.

Kessem, kessem kann çok.

Çapsam, çapsam takrajь çok.

Ol ne, adьn adan ber.

Ургьлчи çaj çer.

Кунниң туштык çаьньньң рагьнда касанда кьш тушпес çer var. Ol çerdi çьlu çer dep aj-datan. Ol çerde agaş, ølønниң бури ургьлчи çazarьp turar.

Агаштарь syreen çaан volor. Olordьң vudagь kojuda, çaан da. Кун de olordь øдip volvos.

Кезик агаштардьң төңөзине çиirme kizi тавьна la çadagaj vijelep turar. Anda tatu, amtandu ananas dep çiilekty agaştar var.

Banan dep agaş var. Onoң канca канca ваштьк çiilek alar. Baza søøgi temirdij кату кьзыл агаş var.

Uzun cøjvøk çalvraktu palma dep agaş var. Ol агаштьң çiileginiң çаань kicinek valaньң vazьndьj çaан. Ol çiilektiң icinde kuzuktьң emilidij emin var. Çetre vьşpagan emilden syt te edip aladylar.

Kezik agaştın çalgınna rezine edip çat.

Çe anda kanca kanca çaldaga ulaj, çaaş volvojton çerler de. Anda öleñ dö, agaş ta, bir neme öspöjton.

Anda ulaj bargan kum-kumak een çer.

Çылу çerде көр кыргын оочулар бар. Ол оочулардан көр кизи олип çat.

Ѕылу ҫердиң аңдары.

Кизи өдip волвос ҫылу ҫердиң ағаҫтарының ортозында ҫyzин ҫуыр аңдар өзyp ҫат.

Ағыды ла кicineк кucыжактар бар. Оlorдың ҫумуның видизи syreen ҫаркын. Оlor кyнге de ҫалtrap турар. Оlorдың ады калибра деп волор.

Вазa паpугай деп куш бар. Оlorды ермек-тенерге yyредip алат.

Кизи кижик деп аң-сактар бар. Оlorдың буттары кoldорына ту-неј. Оlor ағаҫтың вазында ҫуртаp ҫат. Оlor ағаҫтың бир видагына вазa бир видагына калып иlinерге syreen. Оlor ағаҫтың ҫиileги ле азраныp ҫат.

Anda udav dep çedegen çylandar var. Udav bir çaştu torvokty çuda salyp çip te ijeten.

Suularynda çaan keleskender var. Olordyň ady krokodil. Olor kizini de çuda salyp çip ijer.

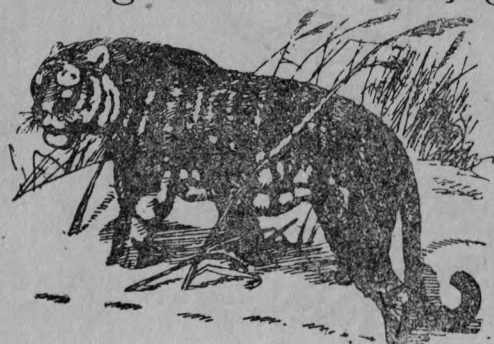
Kara kula la var.

Çyly çerdin agaştarýnda çyrer kara kula la var dep aň var. Kara kula da var da ekilezi et kan çiiir kazyr aňdar.

Olor öskö aňdardy tudyp çip çadylyar.

Kara kula syreen wökö. Kara kula bir alakandagany la wukaný çyga sodyp ijer.

Var waza la wökö dö, kazyr da aň.

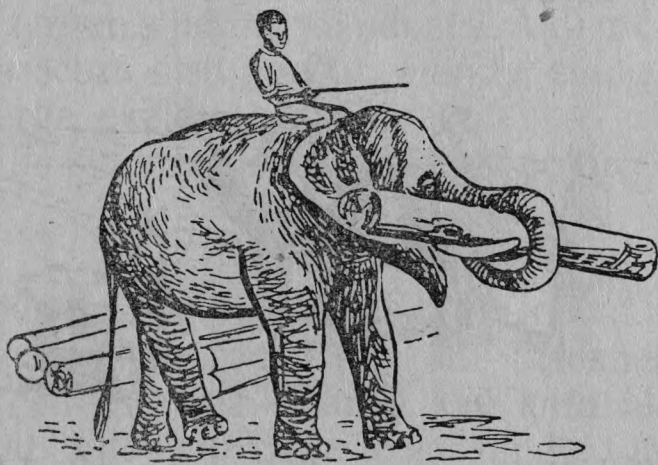
Azragan maldy bu eki kazyr aňna çewerlep koçyp alarga kyc.

Çaan.

Çyly çerde aň var. Onyň wijigi yc metrge çuuk wolyp çat. Olordyň kulagy eskindij çal-

vak. Тумсыгынаң өскөн узун сөjbөк ховот деп немеzi бар.

Ҷаан агаштың Ҷаш бури ле курсактаньр Ҷат.

Ol ховотъ la агаштың будагың eeltip alala, буриң Ҷип турар.

Ҷаан ховодъ la uur nemelerdi арагыр турар. Baza агашъ тазылынаң kodoro согьр турар.

Togoloktordъ da арагыр турар.

Ҷаан syreen kersy аң. Ҷаандъ аjыл iciniң izin ederge yuredip Ҷат.

Olor аjлдың icindegi ишти edip турар.

Samum.

Afrikanьң kuu kumak cöli le yur төөлөр вагыр Ҷатъ.

Kyn korkuшту izidip турдъ. Kiziler de, төөлөр дө kuu kumak cöldиң ijzy тынызына сьдавај турдылар.

Bir de тавыш угывај турдъ. Ajlandra тым een Ҷег völdъ.

Anda тьнда сalkьн тоозьнду кумакть бир-
курадьр турдь. Тоозьнду кумактьн биркурадьзь
көптөј верди.

Oj! Kalak çetker. Onсовьска өlim! Samym
kelip çat,—dep çol vaşьзь кьjьрдь.

Bis kaja көrdibis. Tys cөл çerdiң raagьnda
biske tes kara çalbak көzөгө kelip çat. Tokto.
Tөлөrdө ajlancьktra çatьrgьзьgar. Kapşagaj!

Tөлөrdi bis çatьrgьskalakta, bisti ijzy ku-
mak tuj verip tavarдь.

Bisti samumньн ijzy тьньзь la vaza ijzy
kumak өrtөp турдь. Bistiң tamagьвььс kurgaj
verdi.

Ijzydeң bistiң erdibis, terevis çaryьp турдь.
Çol vaşьзь кьjьрдь:

Kumakka көminiger, ol emeze төөniң ca-
rala, төөniң icine kirip çadьgar. Onoң vaşka
sler oncogor өlөriger. Bis, kalьн kijimibisti
сьgarьp alala, çatьp çadьp ijdivis.

Turьgar!—dep vaşьь kizi кьjьрдь. Ol
төөniң icin çarala, төөniң icine oturьp arga-

danьp tur. Bis vut vazьna turdьbьs. Teңeri ar
aru volьtьr. Baza andьj ok tьm emtir. Ҷaңьs
kyn le azьp oturgan volьtьr. Seryyn volo verdi.

Bis tyrgen Ҷijidinip atandьbьs. Ajdьn Ҷarьgь
la Ҷol vaҶsьzь vисти agaҶtu, ɵlɵndь, suulu, alva-
tьlu, Ҷerge ekeldi.

Bistinь syginerivistinь usь Ҷok voldь.

Negrler.

Ҷedegen Ҷalaң. Usь kujь kɵrinvej Ҷat. Onьn
oncozьna kɵvɵң sasьp kojgon. Ertenneң ala
eңirge Ҷetre mьnda ҶьlaңaҶ kap kara ulus iҶ-
tenip Ҷat. Olor cip cieke uzun sьndu. Olordьn
kolь kamсьdьj cicke et kan cok. Bu ulustar
negrler dep ulus. Olordь bir semis kizi Ҷaan-
tajn kamсьlap iҶtedip Ҷat.

Negr iҶtenvej emeҶ
le toktogon volzo,
onьn arkazьna kamсь
kьc kьc edip tijip turar.

Negr sokьtvaska,
tyzine le iҶtenip tu-
rat.

Ol andьj uur iҶ ucun negr ondu Ҷal da
alьp turgan krezi Ҷok. Negr voьj da torolop
Ҷat, onьn vilezi de torolop Ҷat.

Negr sovet vaҶkaruudьn sojuzь var dep vi-
lip Ҷat.

Olor nɵkɵr Stalindь vojlogьnьn vaҶsьzь
dep vodop Ҷat.

Karındaŝtarıñ dı undutpa.

Kara uulcağna enezi tıñajta
kozıñdodı:

Özip al, uulm,
Karındaŝtarıñ var,
Çańıs emezin,
adalar volbozo,
uuldar bydirer.
Kara kösty meniñ
balam ujktazan.

Sarı çes vudyŝty uulcağna enezi
tıñajta kozıñdodı:

Özip al, uulm,
Karındaŝtarıñ var,
Çańıs emezin.
Sen kalaptı çuuda
Olor lo volorıñ
Ujktazan, balam
Ujktazan, lu Dzin.

Ak sırajlı uulcağna enezi tıñ-
ajta kozıñdodı:

Baaj, vaaj, vaaj, balam!
Öske orondo
bisterdi undutpa.
Magat çok olor lo
Sen kalaptı çuuda
volzo, çeniirin.
Baaj, vaaj, balam.

Ças.

Tyn kьskarьлыр turdь
Kynniң kunge tyş uzaar boldь.

Kyn cogь kozьлыр turdь
Kynet çerler kajьlar boldь.

Çol karь kajьla verdi.
Çon aş salarьna veletendi.

Bacьrtka өs çerim dedi.
Bacьmdar biske ucьp keldi.

Baldar etken ujaa kirdi.
Bazarga dep çьmьrtka saldь.

Aj kanattu kuçьjaktar
Altajьbьs dep çanьp turdь.

Kere tyzine kuçьjaktar
Keen ças dezip kozondop turdь.

Çылыj verdi.

Kynniң zajьn kyn bir emeşten uzap turdь.
Kyn cogь kozьлыр turdь.

Turanьң çavuzьnaң suu tamcьлыр turdь.
Mart ajdьң 21 kyninde tyş le tyn tynejleşti.
Tyzi de 12 cas, tyni de 12 cas boldь.

Agaş saьjn, ceden saьjn çyzin-çyur kuçьj-
aktar syrekej cьrkьldap turdь.

Olor ças kelgenin kozondozьp çat,—dep enem
ajttь.

Beş çaştu Karu dep uulcak ökrölönö ытлар езине тьнајта куусьндадь:

— Ene. Men ваја erтен tura тьшкаарь сыгьр сыргем. Тураньң çавьнтъзыньң усунда ilinip kalган uzun çараş ak saadaktar турган.

Men ol saadaktar alarga sanagam. Çe so-
okko сьдавај ајьма kirdim.

Emdi кун çакшь сыльј verdi. Men ol kadu-
lardь alarga varzam, olordь кем de menen
ozo аьр варть.

Enezi, кyлымзrep katкьрала, кагузын ајдыр
verdi.

Таар ајдыгар, enezi uульна neni ајдыр bergen.

Kardaң etken kizi.

Уyrencиктер çаан peremen тузьнда kardaң
kizi edip салдь.

Кусьјак деп уyrencик syгинip ајтть:

Bistinь kardaң etken kizibis, сыр сын la
kizidij emtir.

Уyреду vozogon soondo, көрөр volzo, ki-
ziniң вазь sраңaj kicenektep kaltьr.

Çyzi, tumсыгъ volgon çerде, kip kleñ वो-
льр kaltыг,

Kızı vastra војъ кьјьнтальр kaltыг.

Bu kızı kajtkan?—dezir valdar kajkazыp
turдылар.

Oı oorygan!—dey kicinek Qaru ajttı. Şkol-
do yurenip turgan Secек dey кьзьсак ajttı:
Oı oorygan emes. Kajыla bergen.

Ças kelip çat.

Ças keldi. Qar kajылып turды. Kыrlaң çer-
lerde karantылар көринди.

Çoldor karara verdi. Attar, öskө dө mal-
dar tılep turды.

Ulus çaskы işke velendenip turды. Salda,
tırmıuştarып çazadyлар. İşteer attarып öskө
cedenge sugala, çakşы azrap turдылар.

Maşinaların çazattılar. Attardın çepselin köktör çazadılar.

Baldar vacyrtkaa uajlar çazadılar. Baza yren öskirerge kajırcaktar edip turdılar.

Yurenning çaksy özöçin cener kördiler.

Erte cыgar cecektekter.

Қар kajыldь. Çer çañ la top-
сыр kurgap keldi.

Mees çerde erte cыgar ak ce-
cek, көк cecek, saғы cecek an-
da тьнда cecektej berdi.

Olordь eecij kovь çik, өзөк
çerlerde kandьk vaza cecektej
berdi.

Udavas vastra çalaң çazы
cookьr kevistij volor,—dep Koj-
cь ajttь.

Suunьң izi.

Arkadaң kelgen suu ajldьң çañna köldөnip
tujuktaldь.

Talmat dep uulcak onь көrөлө baldarga
ajttь:

Bu koldiñ suuzьn, suak edele, agьn suu çaar agьzьr ijelikter.

Çe, agьzalьktar, agьzalьktar.

Oncozь kyrek al-dьlar. Suaktь bir cas-ka çetгvej kazьr agьzьr ijdiler.

Karlagasь dep uul-cak ajttь:

Bistin suak tajьs ta, cicke de ucun suu akraj çat. Oнь emeş çaandadalь.

Talmat ajttь: Oнь ne çaandadar. Suu voжь çerdi çьra çip çaandadьr alar.

Almatтьñ ajtkanь сьп voldь. Kecegi kici-nek suak vudyn agьn suudañ emeş le kicinek emtir. Çerdi suu anajьr çьra çiiр turь.

Ooru bala.

Semdeş dep kьzьcak тьñ oorgьj verdi. Ediniñ ijzyzi ottьj voldь.

— Oj! icim, icim aj,—dep iciniñ ooruzь-na сьдавaj ontop turдь.

Adazь eңirde kam ekeldi.

— Bir kojдь tepşleer kerek. Ekinci kojдь mee verer kerek,—dep kam ajttь. Adazь çor-sindi. Ajdarda kam тыңirin alala, teskinip ataj-lanьp, кьjгьгьp kamdaj verdi. Kojдь өltirele, edin kajnatsьn dedi.

Et vьzarda, kam etten azanьp aldь. Kojdьn eki vudьn arсьтагьна сальp aldь.

— Erten kьzьsak җазьlp kalar,—dep kam atanьp җadala ajttь. Җe ertegizinde kьzьsak-тьн оогузь tam агь тьндь.

Ajdarda adazь җарьксь ekeldi. Җарьксь җална vaza la eki koj suradь.

Ol neni de ajdьp, kьzьsaktь syt le casьp turdь.

Ol erten җазьlp kalar,—dep җарьксь ajttь. Җe ertegizinde kьzьsak ɵlip kaldь.

Manzarokтьн тьгьнь.

Тьгьн! Тьгьн. Kelip тьгьн kɵriger!—dep кьjгь ськть.

Җаан җаҗ Kадьнн җарадьна җуульp keldi.

Kадьн deze җedegen җedegen тоҗ тоҗтордь җaalada, kyrkrede, kɵckɵlɵdip tyrgen агьзьp turdь.

Тоҗтор воjь воjьна таварьзьp, согьlp turdь.

Тоҗтордьн kezigi кьrlajьp ɵrɵ турала, ojto сьгьlarda, kyrkyrtij тавьҗ угьlp turdь.

Keneteijin җedegen тоҗтор Kадьнн җерлерин тuj альp турьp ijdi.

Çe Kadın deze tarıj tarıj köckə toştordı ol kızıat çerge agızır turdı. Toştıon vudip turgan kızıat çerdegı tuu ulam saıjn vıjıktep turdı.

Тыгын! Тыгын!—dep arşyjaktar kыjгыгыştı. Тоş tuu tam la çaandap vıjıktep turdı.

Kalak! kalak! Çetker! Çөөзөгördı argadagar!—dep Kaçalan өвөгөн kыjгырды.

Oncozь çygırıştıler. Kezik ulus kazat çerге çөөзөzin tazır turdı. Kezıgı deze cedenneң malın сыгарыр turdı.

Kadınnıң suuzь çaradınaң azala, çavbь çerdıң oromdorın, turaların tuj alır ijdi.

Suu ulam saıjn la çaandap turdı.

Kadınnı ne le nemeni saң tөmөн agızır turdı. Neni agızpadı dep ajdar... vozu, koj, takaa, cокo, өлөң, agaş anda var. Oncozın toolop ajdır ta volo albas.

Enırde syreen çaan kykyrt ugıldı. Onıң epkinine kaja taş silkinip kaldı.

Kenetıjın Kadınnıң çaradınaң aşkan suuzь tartıla verdi. Kadın oјto ordına kelip kirdi. Ol voıjnıң kyсı le тыгındı oodo sogır ijgen emtir.

Tajılgа.

Taskulak dep çoktu kızı çattı. Onıң Amır деп uulcagь var völdı. Amır voro tajdı syreen syydi. Voro taj syreen çaraş syrly at volgon.

Bu ötkön kыş syreen çaman boldь. Kar
çaan volgon. Çantajьn salkьn kirip turgan.
Çaskьda көр mal kыгьldь.

Bajlar ajttь:

Sen Taskulak kacanda tajьlga tьjvadьn, onьn
ucun ylgen ciguldanala, viske çaan kыjal ijdi.
Sen tajьlga tajьdьr, ol emeze visten raada көс.

Taskulak kamdь tajьlga ederge tyrgen le
ekeldi. Taskulakta eki le at volgon. Ekinci adь
kargan da, көzi sokor do volgon.

Kam Amьrdьn боро tajьn tajar dep көс-
tөdi.

Amьr ьjlar adьn vervej turdь.

Tuudagь kajьnьn төzine ulus çuuldь. An-
da ot saldьlar.

Kam tynirin sogьp atajlanьp teskinip kam-
daj verdi.

Ulus kamnьn ajtkanьnca Amьrdьn боро
tajьn çerge çьgala, omdodьp tumalap өltirip
ijdi.

Kam deze, ezi cьkanca teskinip kamdap
turdь.

Amьr deze көziniң çazь көldөnip, syreen
ьjlar turdь.

Boro tajьn terezi sojglap ijdiler. Edin ka-
zanga salьp kajnattьlar.

Terezin vazьn kyn çaar vařandьrьp sьrak-
agařku ilip kojdьlar. Edin çip saldьlar. Sө-
өгin deze çañ etken taskakka saldьlar.

Maldьn өlөri toktoordon volgoj tam tьңьj
verdi.

Taskulakтың да сок қапыс ады өлди.

Torologынаң Taskulak удавай војы да өлир калды.

Амыр деже өскис сок қапыскаан арты. Байларга ватрак воһр варды. Анда көр сыбык кыһн аһр ҫырды.

Suu kirgeni.

Алты кунге сыгара аяс ҫылу кундер boldы. Tajgalардың кары кайды.

Suular ҫaandady. Olor ҫaradyнаң азыр ҫалаң ла ага верди. Қамык таһтар ла агаһтарды тазы ла кодоһр агызыр турды.

Ujlar, suudy көсир болглавай, мөрөһклер турды.

• Ҫaratta турған ulus сууның тавызына војы војының ермектерин аайлаһклавай, кыжгыһзыр турдылар.

Bir emegen ajtty:

Su vaza ла емеһ kirgen bolzo, bistin cendendi агыза верер еди. Emeһ toktogony ҫакһы boldы.

Erte ajlyclar.

Bistin ҫerdin kezik kuһтары, кысјактары кыһтаарга ҫылу ҫерге варат. Ҫе ҫылу келер өј ҫууктап ла келзе, оло төрөл ҫеривиске ҫаналы дезет.

Қар кайыһр ла турарда, ваһтаркы ајылысыр ҫедет. Ол кара васыртка. Васыртканың кижнинен сыркылар уренци ҫедет.

Urencini kandj да vala билер.

Угренцини еесиде ваза бир кисъјак џедет.

Опъң кујгъгъ еки ајгъ. Војъ деже тес ка-
ра. Төзи ак. Ујазың вайкаштаң едер. Усарга
сыreen тырген.

Ой кисъјактың адың апар ајдыгар.

*Усклар тирдан уур кисъјактар -
дың џилликтарын көчөлө, ајдыр бе-
чигер. Олор кандыј кисъјактар.*

Бу кандыј куштар?

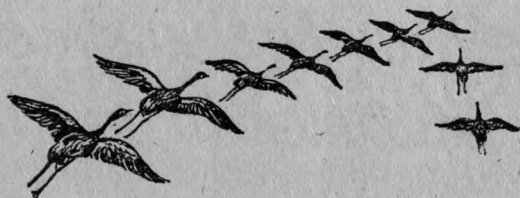
Бу кандыј куштар?

Бу кандыј куштар?

Bu kandyj kuştar?

Bu kandyj kuştar?

Sastyñ kuştarь.

Köldördin tozь çaңь la kajьldь. Kjak, kjak, kajak,—dep örtök usьp çetti.

Ol kölgө kelip tyşti. Suuga comьp, udagan vazьnda baza bir çerden cьgьp turdь.

Truk, truk, truk,—dep turuna çetti.

Kak, kak, kak,—dep kas çede keldi.

Kuu, kuu, kuu,—dep ak kuu çedyp keldi.

Bu kuştar oncozь suudьñ kuştarь. Olor çaantajьñ ködө çyrip çat.

Köldin çakazьndagь koju kamьştyñ arazьna uja çazap çat.

Ujalaryna çьmьrtkazьp vazьp vala cьgarьp aladьlar.

Оньñ usьn alvatь mьnajta kozьndogon.

*Tumana balazın ucıdan
Tumandı koldin çarazın !
Kas balazın ucıdan
Kamıştı koldin çarazın !
Kıu balazın ucıdan
Kuluzındu koldin çarazın !*

Keen Altaj.

Ustirtin kørerdø,
Uc toľktu keen Altaj.

Kıjazınan kørerdø,
Kamı sındu keen Altaj.

Tıurazınan kørerdø,
Togıs bulıdu keen Altaj

Çaskı çyrgen çerinde
Çazıl torko tözögöndij keen Altaj.

Kyski çyrgen çerinde
Kyren cepken tözögöndij keen Altaj.

Añ balazın telcitken
Altı taş kıptu keen Altaj.

Elik balazın telcitken.
Eki taş kıptu keen Altaj.

Aju valdarь.

Bir katap bis çajgьda kuzuk көrөгө çyrgenis. Koju meštördin ortozь la çortьp oturganьs.

Anda mьnda ajuдьң tezegi ucurap turdь.
— Тьм turьgar! Ajuдьң valdarь çyry.—
dep agam ajttь.

Bis tura tuštivis. Agaštьң arazь çaar көrup turzavьs, çoon semis ijtij, kara kara nemeler көryndi.

Olor agaštь өгө төмөн кьльrap cьklap, tušklep turdь. Olor kurc тьmaktarь la agaška syreen tyrgen cьgьp turar emtir.

Ajuдьң valdarь воjь воjьп syryzip aңtara salьp, toglodьp turdьlar.

Olor anajьp ojnoordь olordьң kol vudь syreen tyrgen eles edip kalьp turdь.

Bis oncovьs kьjgьgьzaratьsta, olor agaštь surt surt edip cьga verdiler. Agaštьң ystinen bis çaar көrglep turdь.

Biske çedip volvosьgar dep ajtkan clap bis çaar agaštan көryp oturdь.

Baka.

Kim! Kim! veri kelip bu vakань көrzөң. Ol kandьj çaan. Ol kandьj çydek. Men onь.

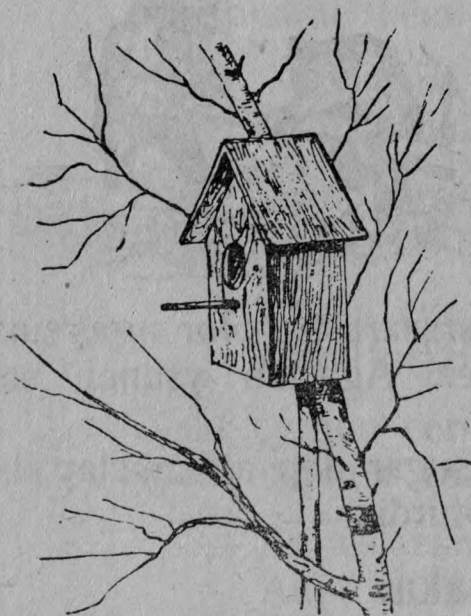
emdi le agaş la yga
sogojn.

Сыга кыгырды: Тиж-
ве! Bakalar ogorod-
тың наащыларь. Olor
ogorodтың ещтыlerin
елтыруп кыгр ат.
Ogorodтың ещтыleri
kurtтар, кевелектер
вольр ат. Bakalarga olor kursak вольр ат.

Кусьjaktардын тузазь.

ас keldi. Васьртkalar усьр etti. Уырly
karлагащь агь вери уккладь.

Васьртkalar etken
уязьна адар voldь.
Karлагащтар deze уя-
зьн тьлсаньң авизь-
ньң алтьна edip aldь-
лар.

Bir аjдын вазьнда
уjalarda кусьjaktар-
дын ащ valдагь сьр-
кьлдащь. Васьртkalar
la karлагащтар valда-
гьна ertеннең ala енir-
ге etre ogorod kataар
voldьлар. Olor anda

кевелек, kurt tudьр, оньзьн уязьна тазьр, ва-
лдагьн азragладь.

Bis Kaгъm la eky bu kucьjaktar kanca көр kurt коңьs tazьp турганьп билерге санадьвьs. Курке kirele, çeeken le çамьньp aldьвьs.

Көгүр турзавьs, çаан удавадь, васьrka kurtka онвеş kатар, karлагаş çиirme kатар вагьp keldi.

— Кucьjaktar ogorodтьп наацьзь деп воzатьп Şylyzin сьп ajtkan emtir.

Olor ne aajlu көр көвөлөк, kurt-коңьs çip çадьлар. Biste yc karлагаşтьп, eki васьrkanьп ujazь var. Olor bir kynge, altь kyn-dikke kanca көр kirely çip турганьп toolop көрзөн.

Воjь bildi.

Кerekçок kamга авьska byder volгон. Ol çaantajьп çok kudajга izeneten.

Ogorodьп koомoj иштейten. Koомoj syre-ten. Kartoşkozьпьп төzin көмвөs volгон. Ogo-rodьп odovojtон do, sugarvajtan da.

Agronomньп sөzin tort ukrajtan.

Оньп Karadaj ajldazь andьj emes volгон. Ol vicikci volгон.

Ol agronom ajtkan aajьnca ogorodьп ot-urgьзьp, ogorodьп kiceejten.

Kyskide ogorodтьп bytken азьп çuugandar.

Karadajьп neli syrekej bytken. Kapustazь көнөktij bytti. Kartoşkozь deze 10 santimetr-ge çuuk voldь.

Kerekçоктьп ogorodьнда сыраңaj koом-оj bytti.

Кoj kajсылагань.

Бугун вистің колхоз кой kajсылаар деп тургъскан. Баstra kojlordъ cedенге sugъp алдылар. Kojlordъ eки машина la kajсыладъj.

Машиналар kojдъң velen, тырген, ala тыгин тыр tys kajсылар çat.

Baza бир kojдъ tutkalak аразында kojдъ тырcele kajсылар тызирip иjet.

Ozo kojlordъ kajсы къjрак la koldop kajсылаjтан. Kол lo kajсылаарга syрекеj uиr volгон. Kojдъң тыги тыңej kajсыланvаjтан.

Воjъ eзи.

Imeride Korton деп kизи voldъ. Kортондъ бир kатар çuиngа алдырдылар.

— Kортон өвөгөн, sler kolхозko kiriger, — деп çuинда аjдыштъ.

Korton ajttъ:

— Кандъj nemeni sanанъp алганъgar. Sler-diң kolhozъgar mee тың kerek emes. Men воj-ымның аjымда воjым eelenip çadyм. Neni edejin dezem, оны ededim. Iştezem, iştep te turарым. Амъrazam, амъrap та turарым. Анаj-ьp kolhozko kirbej salды.

Ças keldi. Қар kajыьp kaldы. Çer karara verdi. Қьralardaң ськ ezin sogьp turды. Korton sarъ adың saldaa suktъ. Қьra syrerge varды. Оның кьразь туş ваşka çerde voldы. Ан-да bir kezek, мында bir kezek, çарым kilo-metr vazьnda vaza bir kezek.

— Korton beline kilevej albadанъp кьra sy-rip turды. Tal тышта Caragan деп uulcagъ çy-girip keldi. Adazьna kalaş ekeldi. Vaza bir şil cegeen ekeldi.

Sara at deze kol vudьn arajdaң la кьjмык-tadyр turды. Қьşкьda azralь koomoj volgon Atka salam la өлөңdi тыңej кемçyly edip ver-gender.

Korton kursaktanъp alala vaza la iştenip çat.

Sok çаңьskan көp neme edip alvasьn!

Sөstөri le kerekteri.

Boroş деп kulak kolhozтың амварларьн ваşkararga tudыды. Çuunda ol мынаjta ajttъ:

Kolhozтың азь syreen bytsin деп kiceer kerek. Қьralardy тiry yren le yrendeer kerek.

Војь дезе нени edip çat?

Men arulagan yrendi kederi sugьp salajьn. Yren cacar mašinaa војьmьnьn коомој yrenimdi salajьn.

Қолхозто војьnьn emes, oo коомој do yren volzo çaraar. Çakşь yrendi војьmьnьn kuştarьma verer kerek. Қуш artьk aşçize, artьktada çьmьrtka salar.

Ajьmьrak dep kulak kolhozтьn attarьn көrөр kerekke turdь. Қолхозто ajdьp turdь:

Қолхозтьn attarь semis volor kerek, көrimçily iş ederge belen volor kerek.

Војь дезе нени edip çat?

Attardь коомој azrap çat. Attardь өјinde sugarvaj, çala vula sugarьp çat. Sulanь uurdap çat. Sula ajlga da kerek volor, sadarga da çaraar.

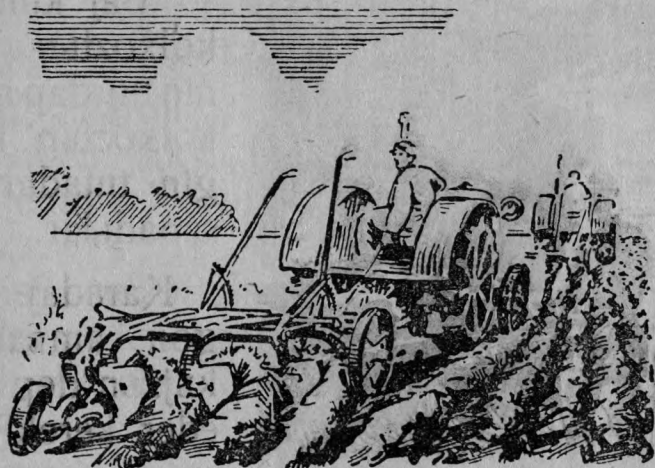
Қарман dep kulak traktor ваşkarar kerekke turdь.

Оньn сөстөри:

Қьгань өји өткөлөктө азьндра syreli. Bistiң brigada mergenci volьp çat!

Војь дезе нени edip çat?

Aразьnda traktordьn ereezinin, ol emeze gajkazьn uşta sogьp alatan. Оньn ucun traktor yrelip kalatan. İştenip volvojton. İş tura kalatan. İş өјinde vьtpejten.

Kolhozсыларда.

Ol lo kyn erten tura kolhozto iş vydip turdy. Kolhozko kece eñirde traktorlor kelgen. Erten tura traktorlorgo altı misten ilele, olordy kыra syrerge salыp ijdiler.

Traktor tys çalaңdar la waғыp, çerdiң çөñin çalbak alыp, тыр тыnej salыp turdy. Tal тыште kolhozсылar kursaktandy. İş edip turgan çerge ijzy kursak ekelgender.

Traktorсылar azаныp aldy. Traktorlor vazala сыркыrap çорыктаj çалаң la verdiler.

Eñirge çetre камык çerdi talaj syrip salдылар.

Çоппың çөөзөzi usun.

Kolhozto cacarga yren belendep alдылар. Yrendi ambarga urala, Karadaj өвөгөndi karuuldadyр kojдылар.

Baj kulaktar kolhoztn̄ yrenin uurdap alala, kolhoztn̄ keregin tutadarga sanadylar.

Qaradaj ɵvɵgɵn ambardan k̄jz̄n dep neni eder kerek?

Qaradajdn̄ turaz̄na ɵrt sa-

var dep ŗyuzip aldylar.

Çonn̄n̄ çɵzɵzin taŗtajla, vajla vojn̄n̄n̄ çɵzɵzin argadaar volor dep ŗyus̄ti.

ŗyus̄ken aaj̄nca k̄n̄n̄r saldylar.

Qaradaj karuulda turd̄. Tyn. Ajlandratm̄.

Derevnede tab̄ŗ uḡld̄. ɵrt s̄kkan̄n̄ kɵrdi. Ulus çygyrizip çat.

— Qaradaj! Senin turan̄ kujip çat. Karŗagaj çygirzen̄.

Çe Qaradaj çerineç k̄j̄m̄ktavaj çat.

ɵŗtylerde emdel bold̄ Qaradaj ɵvɵgɵn vojn̄n̄n̄ çɵzɵzin argadaarga varvad̄.

On̄n̄ ne le çɵzɵzi yze ɵrtkɵ kujip kald̄. Kolhoztn̄ yrenin deze Qaradaj argadap al̄r kald̄.

Kolxozto volgonь.

Attar көрөр kizi sarь таңда attarga sula берерге вадь.

Syreen çakşь taldama attar turgan çerler kuru emtir. Korondotkon ijter өlip kalgan çadрь.

Bisti vozottьlar! Taltama attardь uurdaj verdiler,—dep vazьnaң tudьньp kalaktadь.

Өмөликчилер çuulьзьp keldi. Neni eder?

Predsedatel Tojloş lo Tantьvardь vooro-
doң sezip turgan. Olor kolxozko kirgen de
volzo, tujukadaң kolxoztьң kereklerin ajtkьlap
turatandar. Kolxoztьң keregi koomoj volgon-
do, olor synişklep turatan.

Predsedatel eki kizily Tojloşko keldi. Toj-
loş yjde çok emtir. Olor Tantьbarga kirdi.
Tantьварь da ajьnda çok volть.

Ba taa kandьj kerek. Taldama attar çok.
Tojloş to çok, Tantьвар da çok.

Tindy volo verdi. Çaan udavadь. Tandьвар
la Tojloştь la таар aldьlar. Olor lo kozo attardь
da таар aldьlar.

Attardь kolxozko ije verdiler. Tojloş lo
Tantьvardь çargaa verdiler.

Erten tura.

Таңдактальp таң attь.

Тамьrlаньp кун ськть.

Arka çerde куук etti.

Ajьl sajnь ьş ськть.

Er ulus at ulaardь.

Emegen ulus uj saadь.

Козоң салыр ulus çortь.

Кож ајдар uuldar vardь.

Салып кургар çogoldь.

Сар амьгар uktadь.

Çараныр cesек çajьldь.

Çazarьр өлөң elbiredi.

Çалаң çаар valdar vardь.

Çакшь anda ojnodь.

Margaанып алдырды.

Төө лө сьскан мargaандашть. Olordьң кемизи кунниң ськканып ozo көрөр деп margaандаштылар.

Men vijik. Men vөkө. Sen deze kicinek, kycиң çok. Sen mennenç ozo kyn ськканып канажьр көрөтөң?

Кун ськканып кем ozo көргөнin erten bilip alагьвьс.

Ujuktaarga çattьлар. Төө кун сьгьш çаар вастаньр çattь. Сьскан deze төөнiң кьлагьнып төзине кун azар çаар вастаньр çattь.

Таң адыр keldi. Emdi le кунниң ськканып көрүр ijerim,—деп төө sanаныр турды.

— Кун! кун ськть!—деп сьскан сььктadь.

— Қайда ськть? Sen ne mekelep турьң?

Төө бут вазьна турала кун сьгьш çаар көрди.

— Кун азар чаар көрзөн. Туку вилик ак-сы-
мердин вазь чаар. Кунинь чаргыь чалтырап тур-
ганьн көрзөн.

— Кунинь ськканьн бистинь çerde ең ле озо
кун азарьнаң көрөр еmdir. Мен deze кун сь-
гарь чаар көрүп тургам.

Воьндь воьнъ маклава.

Seni tuura ulus maklazьn .

Чаңар вайрамда.

Чаңар воьнньн ууrencik baldарь la Кьзы
ceryди utkuurga çolgo ськть.

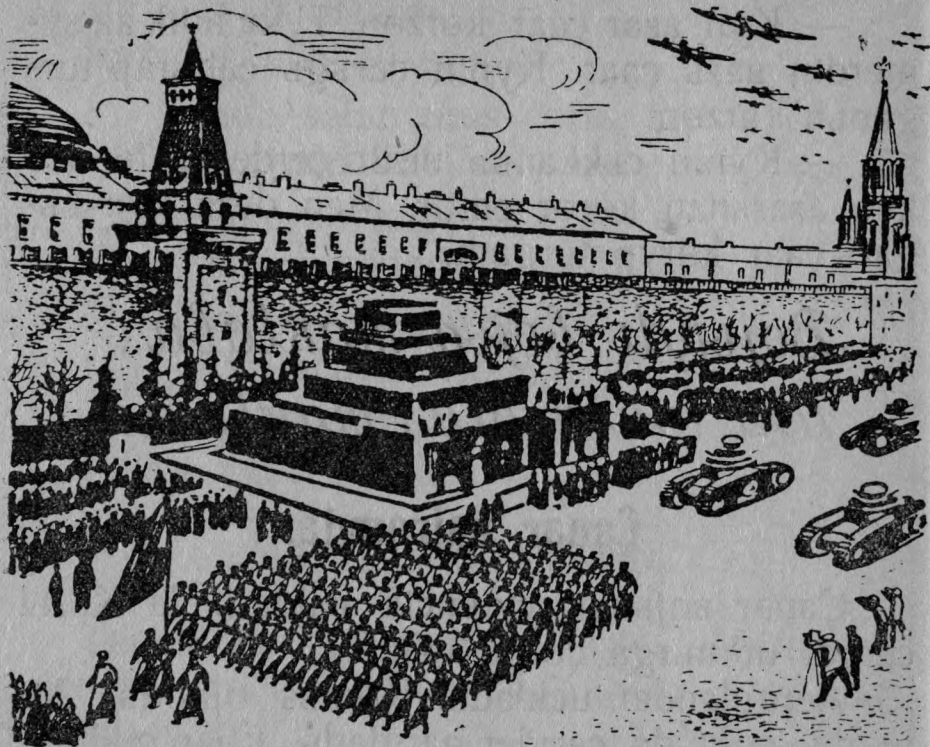
Aeroplандар uckладь. Комьс ojnодь. At-
tu da, çoju da ceryler bargладь. Чаан мылтык-
тар, tankalar çьлгладь. Oncoзь „ura“ dezip
кьjгырдылар. Чаңар da oncoзь la kozo тыңej
кьсьгыр турдь. Кьзы ceryди ol icine syreen
çarattь.

Кьзы вайрам.

Kol kycи le çatkандарьн вайрамь ващр-
кь маj boldь.

Enezi kicinek Ceceкке кьзы platja kijди-
rip verdi. Adазь ceceкти oromдор lo apardь.

Kара agaщьj kalьk oromдор lo çьльp өдүp
турдь. Oлордьн кьзы мааньзь tudьnganca өt-
tiler. Bastra turalарда кьзы мааньлар çajльp
турдь.

Cecek көрүп турза ајландра ла ваstra кызы неме турат. Ајдарда ол сананды: Вугын кызы вайрам еmdir.

Pionerdin baştapkы мајдын маршъ.

Баštapкы мајдын плакады
Мањ џајлыр ургулџи, ургулџи.
Кысызын valdar solu
Ištin cery aparat.

Bir eki tra-ta-ta-ta.
Bir eki tra-ta-ta.
Bir eki tra-ta-ta-ta
Bir eki bir.

Қоштој vas sen komsomol lo
Komsomoldor avangard, avangard,
Техникаһың школаһына
Baldardь кьсыһр ҫат.

Zavodtorgo, kolxoztorgo
Kerek техник, inzener, inzener.
Школ азра паровозтorgo
Қоштој vazar pioner.

ҫы сайһн мајды utкьр ҫады,
Өзүр турьс ҫы ҫылдан, ҫы ҫылдан
Он altьнсь vajram мај kelze
Zavod biske škol volor.

Pionerдың маршъ.

Pioner temdek ver!
Қьзы galstuk төзінде
Tegin emes.

Lenin kerezin undьva
Sovedindi sen tudarga
Қату vazьt-la sen vas.

Pioner temdek ver!
Ook ylyrenderdi sen
Baştar ҫадың.
ҫы сайһн altam сайһн la
Ішmekci маһь алдына
ҫаһь өзүм vudyp ҫат.

Pioner temdek ver!
Zavodto ҫaandarьна
Bolьş көргьs.

Çalku-dь çara buskaj-la
Oncozьn çazap turgьzьgar
Çanьs kyc-le turgьzьgar.

Kууk.

Ças keldi.
Agaş byrlendi.
Çajdьn çarcьzь
Kууk keldi.
Anda ky кууk
Ugььp turdь
Kууk!..
Kууk!..

Taap ajdar tavьskak sөstөр.

I.

Baştapкь yzigi
Bijik çer volor
Ekinci yzigi
Mal tujuktanar.
Çut kynde
Çaaş өtkөndө
Ol çart көriner.

II.

Altь bukvazьn bicizen,
Amtandu çaraş aş volor.
Kijninde bezyzin кьсьrzan,
Oblastьn vөligi volor.
Bu sөsti taap ajdьp ver,
Bezyzin ajrьp—adap ver.

III.

Çaj tuzьnda
Ağaş arazьnda
Maңtap çyret.
Uzanar tuzьnda
Temir ustьn çaпьnda
Izine kerekty volot.
Meңdevej sanaпьp көр
Uzatraj ajдыр бер,
Tyңejleş attaгьп
Adap бер.

Sen işmekci men kolhozь.

Sen işmekci
Men kolhozь

Kaгьndaştьj bis eky

Sen temir sok
Men çer iştejп.

Kycivis le çadalьk.

Ekinci beş çьldьkta
Eki anca bis iştejlik.

Kulak vajды çok edeli
Çaпь çyгymdi төzөp bydireli.

Kulak turgan çerlerde
Sovhoz төzөp alalьk

Stalingradтьn zavodьnaп
Traktor aльp berelik.

— Kyreñtaj Kurumcъn dep kizi mьnda çadъr-
va? Enezi eki çan vazъn sogъnъr ajttъ:

— Kajda da vaza la kəzynek ootkən volor!

— Kandъj kəzynek? Oo men vi zurnaldъ
ekeldim,—dep poçtalion kajkar ajttъ.

— Kyreñtajga-va? Oo emes volvoj?

— Kyreñtaj Kurumcъnga Ojrot oromъ №7,
—dep vicip salgan. Poçtalion çyre verdi. Kyren
taj zurnaldъ alala, çuruktarъn kəgyp kьcъga verdi.

— Olor meni Moskvada kanajъr vilip
çadъlar?

Vicik vicijten ulus vi vicikti mee vicip,
tipografijada soktъrgan-va?

Kursaktanъr oturala Kyreñtaj adazъnaç su-
radъ:

Aça! meni Moskvada vilglep çat-pa? Çe,
karъn. Oncozъ la seni le sanaglap çat,—dep
adazъ katkъrdъ.

Moskvada meniң adresimdi kanajъr vil-
diler?

— Bilvej turъm. Kem see çakşъ etken. Leniң
adresinđi kem de vergen volor. Onoң vaşka
poçta see ekelbes edi.

— Aça, poçto nemeni ekelip çat-pa? Mee po-
çtalion çoju ekeldu ne.

Ne le vicikti, gazetti, zurnaldъ temir çol lo
ekelip çadъlar.

— Temir çol meni kanajъr vilip çat.

— Temir çol seni vilvej çat.

— Zurnalga kontorodo seniң adresinđi vicig-
ler çat. Onъñ kijinde onъ poçtoo tabъştrъr

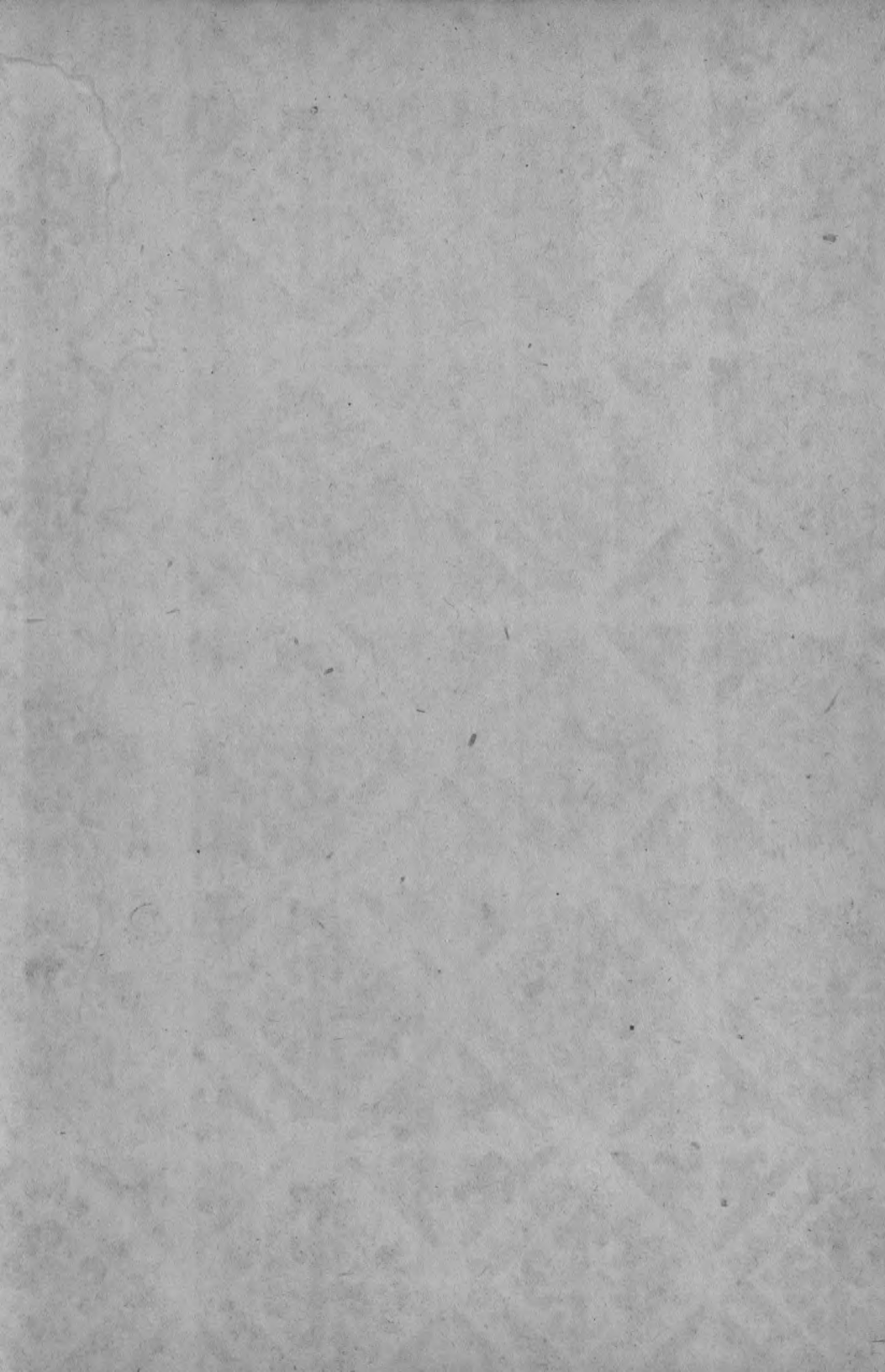
çat. Poctodo ol nemelerdi adresinen köryp çer
sajın temir çol lo atkarıp çat. See vicigen
adres aajınca, zurnaldı see ekelip verdiler. Çe
adrestı cın viciir kerek.

Çeder-be?

Адънај ростонъң кајыгсагына vicin saldı.
Adresin тьнајта viciidi:

Suu ol çanьndagъ derevnege eski turaa.
Tiskinek өвөгөңө.

ИНВ. № 181

Ваазь 60 акса. Ререpl. 30 акса
Цена 60 коп. Перепл. 30 коп.

Ойрот.
3-57/1

143641

1-383108